

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів**

**Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент**

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**на тему: «Облік і аналіз основних засобів: теорія, практика,
вдосконалення»**

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувачка

Бугай Т. О.

**Науковий керівник,
д.держ.упр., професор**

Васільєва Л. М.

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Бугай Тетяні Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Облік і аналіз основних засобів: теорія, практика, вдосконалення»

Науковий керівник: Васильєва Леся Миколаївна, д. держ. упр., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 року № 3050

2. Термін подання здобувачем роботи: 12 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 Основні засоби, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність СТОВ «ТРОПІК».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні аспекти обліку і аналізу основних засобів. 2. Практика та вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві 3. Аналіз основних засобів та напрями підвищення ефективності їх використання.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Критерії визначення основного засобу. Класифікація основних засобів згідно П(С)БО 7. Система облікового процесу СТОВ «ТРОПІК». Відображення в реєстрах обліку операцій з основними засобами в СТОВ «ТРОПІК». Запропонована деталізація субрахунків та аналітичних рахунків до рахунку 10 «Основні засоби». Узагальнення запропонованих напрямів щодо вдосконалення обліку основних засобів. Оптимізація управління обліком основних засобів. Рівень забезпеченості підприємства основними засобами виробництва та ефективність їх використання. Аналітичне вирівнювання середньорічної вартості основних засобів. Заходи щодо виявлення резервів підвищення інтенсивності й ефективності використання основних засобів.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання лютий 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Фінансово-економічна характеристика СТОВ «ТРОПІК»	лютий 2023 р.	
2	Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства.	березень 2023 р.	
3	Теоретичні аспекти обліку і аналізу основних засобів.	квітень 2023 р.	
4	Практика та вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві	червень 2023 р.	
5	Аналіз основних засобів та напрями підвищення ефективності їх використання	вересень 2023 р.	
6	Вступ. Висновки і пропозиції	листопад 2023 р.	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 2023 р.	

Здобувачка _____
(підпис)

Бугай Т.О.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Васільєва Л.М.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Облік і аналіз основних засобів: теорія, практика, вдосконалення»

Кваліфікаційна робота містить: 69 с., 12 рис., 5 табл., 8 додатків, 52 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес обліку і аналізу основних засобів.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних підходів щодо обліку і аналізу основних засобів.

Метою роботи є дослідження стану та визначення напрямків вдосконалення обліку та контролю в управлінні фінансовими інвестиціями.

Методи дослідження: В процесі дослідження використовувалися фінансовий аналіз, технічний аналіз, порівняльний аналіз та інші підходи, спрямовані на вивчення всіх аспектів життєвого циклу та використання основних засобів. Процес проведення аналізу основних засобів вимагає застосування різних методів економічного аналізу, зокрема абстрактно-логічного, економіко-статистичного, розрахунково-конструктивного, схематичного.

В результаті дослідження розкрито теоретичні аспекти обліку і аналізу основних засобів; проаналізовано фінансово-економічну характеристику підприємства; охарактеризовано організацію роботи бухгалтерської служби та оцінку базових засад облікової політики СТОВ «ТРОПІК»; здійснено оцінку практику ведення операцій пов'язаних з обліком основних засобів на підприємстві; визначено напрями вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві; проаналізовано наявність та рух основних засобів; запропоновано напрями підвищення ефективності використання основних засобів.

Результати впроваджені в діяльність СТОВ «ТРОПІК» Дніпропетровська обл., Кам'янський р-н.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Аналіз, вдосконалення, ефективність, облік, основні засоби, оцінка, підприємство

ABSTRACT

Topic: «Accounting and analysis of fixed assets: theory, practice, improvement»

The qualification work contains: 69 pages, 12 figures, 5 tables, 8 appendices, 52 literary sources.

The object of the research is the process of accounting and analysis of fixed assets.

The subject of the study is a set of theoretical, methodological and practical approaches to the accounting and analysis of fixed assets.

The purpose of the work is to study the state and identify directions for improving accounting and control in the management of financial investments.

Research methods: In the research process, financial analysis, technical analysis, comparative analysis and other approaches aimed at studying all aspects of the life cycle and use of fixed assets were used. The process of analysis of fixed assets requires the use of various methods of economic analysis, in particular, abstract-logical, economic-statistical, calculation-constructive, schematic.

As a result of the study, theoretical aspects of accounting and analysis of fixed assets were revealed; the financial and economic characteristics of the enterprise were analyzed; the organization of the work of the accounting service and the assessment of the basic principles of the accounting policy of ALAC «TROPIK» were characterized; the practice of conducting operations related to the accounting of fixed assets at the enterprise was evaluated; directions for improving the accounting of fixed assets at the enterprise are determined; the presence and movement of fixed assets were analyzed; directions for improving the efficiency of the use of fixed assets are proposed.

The results have been implemented in the activities of ALAC «TROPIK», Dnipropetrovsk region, Kamianske district.

KEYWORDS

Analysis, improvement, efficiency, accounting, fixed assets, evaluation, enterprise

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	9
1.1. Основні засоби: поняття та критерії визнання	9
1.2. Значення класифікації та вартісної оцінки основних засобів	14
1.3. Підходи щодо проведення аналізу основних засобів	20
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	26
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	26
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики СТОВ «ТРОПІК»	32
2.3. Практика ведення операцій пов'язаних з обліком основних засобів на підприємстві	35
2.4. Вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві	40
Висновки до другого розділу	47
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	49
3.1. Місце аналізу в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів	49
3.2. Аналіз наявності та руху основних засобів	52
3.3. Оцінка та напрями підвищення ефективності використання основних засобів	60
Висновки до третього розділу	65
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження характеризується тим, що основні засоби є матеріальними активами, які використовуються підприємством для здійснення виробничої та комерційної діяльності. Основні засоби є важливою частиною активів підприємства і можуть впливати на його фінансову стійкість та ефективність. Облік і аналіз основних засобів підприємства є критичними елементами його фінансового управління. Облік основних засобів дозволяє підприємству здійснювати ефективний фінансовий контроль. Це важливо для уникнення втрат, забезпечення безперебійності виробничих процесів та оптимізації фінансових ресурсів. Інформація про основні засоби є ключовою при розробці фінансових планів та бюджетів підприємства. Вона допомагає визначити потребу в інвестиціях, планувати капітальні витрати та визначати стратегії розвитку. Оцінка вартості та стану основних засобів дозволяє проводити аналіз їхньої рентабельності. Це важливо для визначення ефективності використання капіталовкладень та прийняття рішень про можливі реорганізації активів.

Розробці методико-практичних підходів щодо обліку і аналізу основних засобів присвячені роботи багатьох вчених, таких, як Матковський С. О., Гринькевич О.С., Вдовин М. Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З., Богацька Н.М., Брадул О.М., Кіндрацька Г.І. та ін. Проте, існує постійна потреба у розвитку теоретико-методичного забезпечення обліково-аналітичного процесу відновлення основних засобів підприємства, а тому вимагає уточнення і розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теорії, практики та напрямів вдосконалення обліку і аналізу основних засобів.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі поставлені до вирішення наступні завдання:

- розкрити теоретичні аспекти обліку і аналізу основних засобів;

- проаналізувати фінансово-економічну характеристику підприємства;
- охарактеризувати організацію роботи бухгалтерської служби та оцінку базових засад облікової політики СТОВ «ТРОПІК»
- здійснити оцінку практику ведення операцій пов'язаних з обліком основних засобів на підприємстві;
- визначити напрями вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві;
- проаналізувати наявність та рух основних засобів;
- запропонувати напрямки підвищення ефективності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження є процес обліку і аналізу основних засобів.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних підходів щодо обліку і аналізу основних засобів.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися фінансовий аналіз, технічний аналіз, порівняльний аналіз та інші підходи, спрямовані на вивчення всіх аспектів життєвого циклу та використання основних засобів. Процес проведення аналізу основних засобів вимагає застосування різних методів економічного аналізу, зокрема абстрактно-логічного, економіко-статистичного, розрахунково-конструктивного, схематичного.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення обліку і аналізу основних засобів:

удосконалено:

- рахунок 10 «Основні засоби» шляхом деталізації різних груп основних засобів, яка включає в себе субрахунки та аналітичні рахунки (визначаються самим підприємством відповідно до його потреб та особливостей господарської діяльності);

набули подальшого розвитку:

- розроблений Додаток до інвентаризаційного опису основних засобів та документообіг про рух основних засобів;
- запропоновані підходи щодо оптимізації управління обліком основних засобів, яка може бути реалізована за допомогою ряду механізмів та підходів, а саме: побудова оптимальної структури бухгалтерського обліку основних засобів; створення оптимальної структури для підтримки основних засобів у функціональному стані;
- підходи до проведення аналізу та інтерпретації коефіцієнта інтенсивності оновлення на підставі його співвідношення з іншими показниками.

Практичне значення отриманих результатів має вдосконалити інформаційне забезпечення підприємств для прийняття ефективних управлінських рішень, підвищення інформаційної складової обліку та покращення можливості оперативного інформування.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Наукові положення та пропозиції доповідались і обговорювалися I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, 2023), VII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро, 2023 р.).

Публікації. Основні результати роботи були представлені 1 статтею, загальним обсягом 0,6 ум. друк. арк.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 52 найменування, містить 5 таблиць, 12 рисунків, 8 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 69 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Основні засоби: поняття та критерії визнання

Основні засоби підприємства є довгостроковими активами, які використовуються для забезпечення виробничої діяльності та досягнення стратегічних цілей. Вони є необхідною складовою вартості виробництва і використовуються протягом тривалого періоду. Основні засоби визначають інфраструктуру та виробничий потенціал підприємства, впливаючи на його конкурентоспроможність та здатність до розвитку.

Основною метою бухгалтерського обліку є достовірне відображення інформації про стан майна підприємства. На початку розглянемо як трактуються «основні засоби» згідно чинних нормативно-правових актів. МСФЗ 16 «Основні засоби», П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податковий кодекс України визначають методологічні засади формування інформації про основні засоби в бухгалтерському обліку та їх розкриття у фінансовій звітності.

МСФЗ 16 визначає правила бухгалтерського обліку для орендодавців та орендарів. Він визначає, як оцінювати, визнає та розкривати інформацію про орендовані активи, зокрема основні засоби. Він також визначає правила визнання права власності та обов'язку оплати орендних платежів. Згідно даного стандарту «основні засоби» це матеріальні активи, які «утримують для використання у виробництві або постачанні товарів (послуг) для надання в оренду або для адміністративних цілей та використовуватимуть протягом більше одного періоду» [30].

П(С)БО 7 визначає бухгалтерські правила для формування інформації про основні засоби, наводить порядок їх оцінки та визнання. Документ

розкриває основні аспекти, такі як вартість, амортизація, перевірки на знецінення та інші питання, пов'язані з управління основними засобами. Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» (далі ОЗ) – «матеріальні активи, які установа утримує з метою використання їх у процесі діяльності ... для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк використання яких більше 1 року» [43].

Податковий кодекс України містить положення щодо оподаткування операцій з основними засобами, визначає порядок амортизації та визначення витрат на їх придбання. Він також регулює питання оподаткування при знеціненні та відчуженні основних засобів. Згідно Податкового Кодексу України (далі ПКУ) «основні засоби» це матеріальні активи «вартість не перевищує 20000 гривень, які платником податку використовуються у діяльності ... зменшується у зв'язку з фізичним, моральним зносом, строк використання понад один рік» [40].

Основні положення цих стандартів та законодавчих актів включають такі аспекти: визнання та вартість: як визнавати та оцінювати основні засоби, амортизація: порядок обчислення та відображення амортизації в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, перевірка на знецінення: обов'язковість та порядок проведення перевірки на знецінення, розкриття інформації: як детально розкривати інформацію про основні засоби у фінансовій звітності.

Ці стандарти та законодавчі акти спрямовані на забезпечення прозорості та порівнянності інформації про основні засоби в фінансовій звітності, що сприяє кращому розумінню фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

Зазначимо, що в науковій літературі не має єдності щодо тлумачення поняття «основні засоби», отже пропонуємо здійснити аналіз даного поняття (рис. 1.1). Основні засоби - це активи, які мають фізичну природу і, як очікується, будуть використовуватися більше ніж 1 рік. З точки зору бухгалтерського обліку, лише від суб'єкта бухгалтерського обліку залежить,

який нижній ліміт ціни він встановить.

Рис. 1.1. Наукова полеміка щодо дефініції «основні засоби»

Отже, якщо узагальнити деякі існуючі підходи щодо тлумачення

«основні засоби» можемо визначити, що «основні засоби» це майновий актив, який має матеріальну форму та використовуються для досягнення операційних цілей підприємства та забезпечують операційну діяльність підприємства протягом тривалого періоду, зазвичай більше одного року (операційного циклу) підлягають амортизації, що відображає процес їхнього зносу, як морального так і фізичного в часі. Ці характеристики визначають сутність та роль основних засобів у фінансовому та операційному управлінні підприємством.

Також відмітимо, що застосування та знання критеріїв визначення основного засобу має важливе значення для управління підприємством та ведення бухгалтерського обліку, а саме:

- знання критеріїв визначення основного засобу допомагає бухгалтерам правильно класифікувати та відображати основні засоби в обліку [20]. Це стосується оцінки їх вартості, розподілу амортизації, а також визначення податкових та фінансових зобов'язань;

- основні засоби значно впливають на фінансовий стан підприємства. вони відображаються в балансі та впливають на показники прибутку та фінансового результату. Точне визначення основних засобів дозволяє коректно розкривати цю інформацію у фінансовій звітності;

- основні засоби часто є значущою частиною активів підприємства [28]. Знання їхньої вартості та правильна класифікація дозволяють здійснювати точну оцінку вартості підприємства, що може бути важливою інформацією для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін;

- класифікація та визначення основних засобів допомагає підприємству краще розуміти свій майновий склад та вивчати питання, пов'язані з управлінням цими активами. Це може включати прийняття рішень щодо покупки, модернізації чи виведення з експлуатації об'єктів;

- податкове облік та зобов'язання також пов'язані з визначенням основних засобів [34]. Відповідне класифікування може впливати на різні

податкові питання, такі як амортизація та виведення основних засобів з обліку.

Відмітимо, що також необхідно брати до уваги важливість визначення того, чи відповідає об'єкт основних засобів цим критеріям [6] (рис. 1.2):

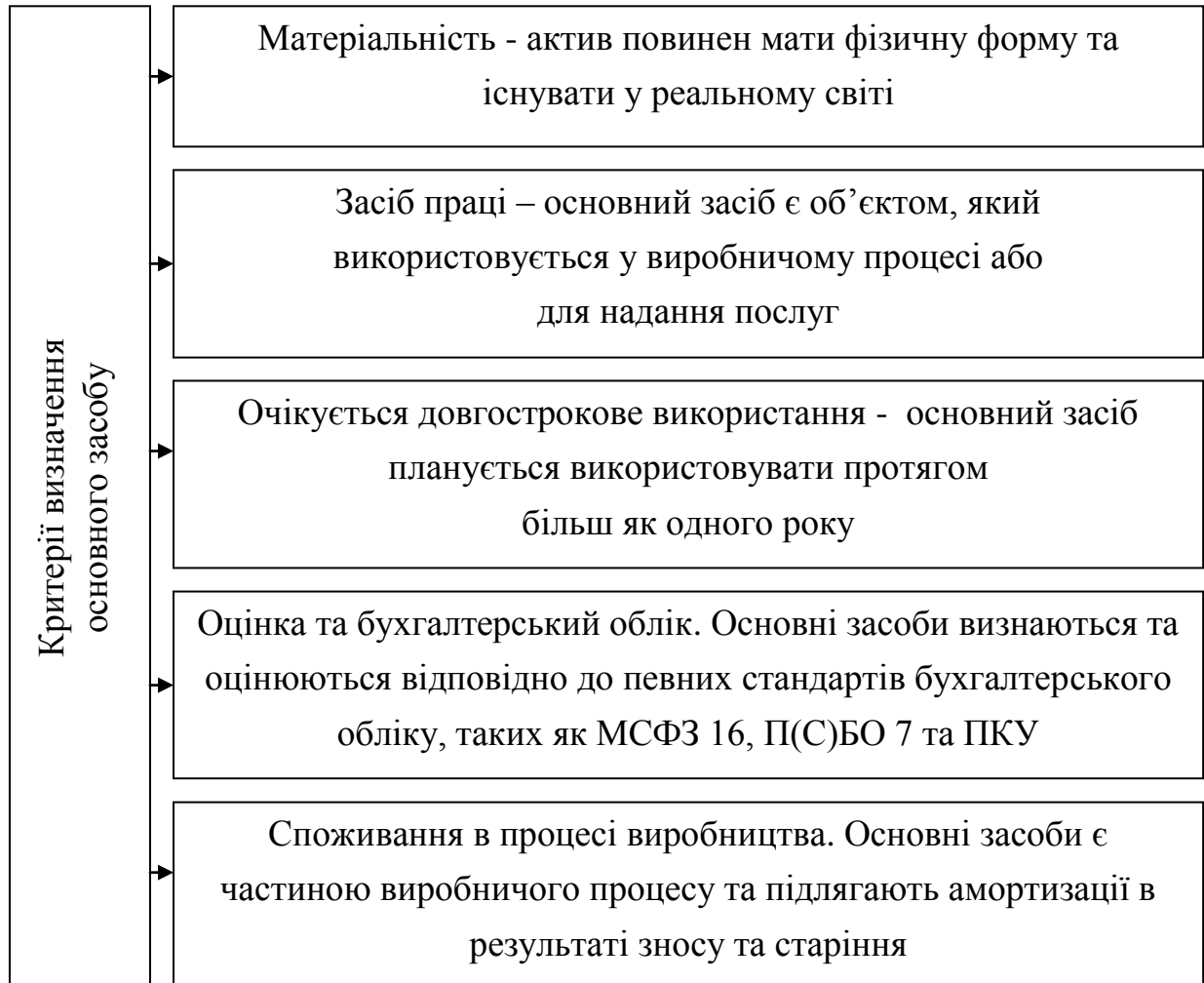

Рис. 1.2. Критерії визначення основного засобу

Зазначені критерії допомагають визнати та правильно відобразити основні засоби в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства. Критерії визначення основного засобу можуть відрізнятися в залежності від контексту та стандартів бухгалтерського обліку, які застосовуються. Загальною метою визначення основного засобу є надання достовірної та корисної інформації для різних зацікавлених сторін, що допомагає приймати обґрунтовані управлінські та стратегічні рішення.

Отже, основні засоби є важливою частиною майнового складу підприємства та представляють собою фізичні або нематеріальні активи, які використовуються для виробництва товарів чи надання послуг протягом тривалого періоду, зазвичай більше одного року. Це може включати будівлі, обладнання, транспортні засоби, земельні ділянки, інтелектуальну власність та інші об'єкти.

1.2. Значення класифікації та вартісної оцінки основних засобів

Класифікація основних засобів має важливе значення для ефективного управління активами підприємства та правильного відображення їхньої фінансової інформації.

Як зазначають Петренко А.Я., Попова В.Д. класифікація дозволяє належним чином відображати основні засоби в бухгалтерському обліку. Розрізнення між різними категоріями допомагає правильно визначити амортизацію, вартість та інші фінансові аспекти [39].

На думку Гавриловський О. С., Стащенко Ю. В. різні види основних засобів можуть підлягати різним ставкам амортизації. Класифікація допомагає визначити терміни амортизації та методи розподілу витрат на різні активи, а також розподілення основних засобів за класами дозволяє підприємству краще розуміти свій майновий склад та розробляти стратегії щодо їхнього управління та розвитку [10].

Відмітимо, що класифікація впливає на зовнішню та внутрішню фінансову звітність підприємства. Розподілення активів за категоріями допомагає зацікавленим сторонам (інвесторам, кредиторам, аналітикам) зрозуміти структуру та цінність майна. Основні засоби різних категорій можуть підлягати різним умовам страхування. Класифікація дозволяє належним чином забезпечити страховий захист для кожної групи активів.

Класифікація дозволяє краще розуміти ризики, пов'язані з окремими

категоріями основних засобів, та впроваджувати відповідні стратегії управління ризиками.

Основні засоби зазвичай класифікуються в економічній літературі за:

- функціональним призначенням основні засоби можна розподілити на різні категорії в залежності від того, для яких конкретних цілей вони використовуються (будівлі та споруди, транспортні засоби, інформаційно-комунікаційні основні засоби тощо) [5]. Ці категорії можуть подальше розгалужуватися залежно від конкретної галузі, виду діяльності та специфіки підприємства. Визначення функціонального призначення допомагає ефективно вести облік та управління різними видами основних засобів;

- галузевою ознакою основні засоби поділяються на категорії відповідно до галузі, в якій вони використовуються або за специфікою певного сектора економіки [8]. Різні галузі можуть вимагати різних типів обладнання та активів (сільське господарство, промисловість, торгівля, переробні підприємства тощо). Цей підхід до класифікації враховує специфіку діяльності підприємства та виду економічної діяльності;

- ступенем використання – активні (діючі) основні засоби, які повністю використовуються в операційній діяльності підприємства та приносять прибуток; резервні (недіючі) основні засоби, які призначені для використання в разі відмови або ремонту активів основної групи [10]. Ця класифікація допомагає підприємствам ефективно вести облік та управління своїми активами, визначаючи їхній ступінь використання та значення в контексті бізнес-процесів;

- належністю - власні основні засоби, активи, які повністю належать підприємству або фізичній особі [9]. Вони можуть бути придбані за власні кошти або фінансовані через кредити, але повністю контролюються власником; орендовані основні засоби, які підприємство використовує на умовах оренди (наприклад, лізингу). Ця класифікація допомагає визначити статус та ступінь власності над основними засобами, що є важливим для

фінансового обліку, управління та прийняття стратегічних рішень підприємства;

- натурально-речовим складом. Термін «натурально-речовий склад» не є стандартним терміном в обліковому чи економічному визначенні основних засобів. Проте, якщо розглядати основні засоби з точки зору їхнього фізичного аспекту чи складу, можна виокремити деякі категорії або види, які визначаються їхнім натурально-речовим складом. Облік і управління основними засобами зазвичай базується на їхньому вартісному вираженні та експлуатаційних характеристиках, а не просто на матеріальному складі.

Відмітимо, що відповідно до натурально-речового складу ОЗ їх необхідно облічувати окремо. Відповідно до п. 5 П(С)БО № 7 «Основні засоби» «в системі бухгалтерського обліку підприємства такі об'єкти, ще і об'єднують у відповідні групи» [43] (рис. 1.3).

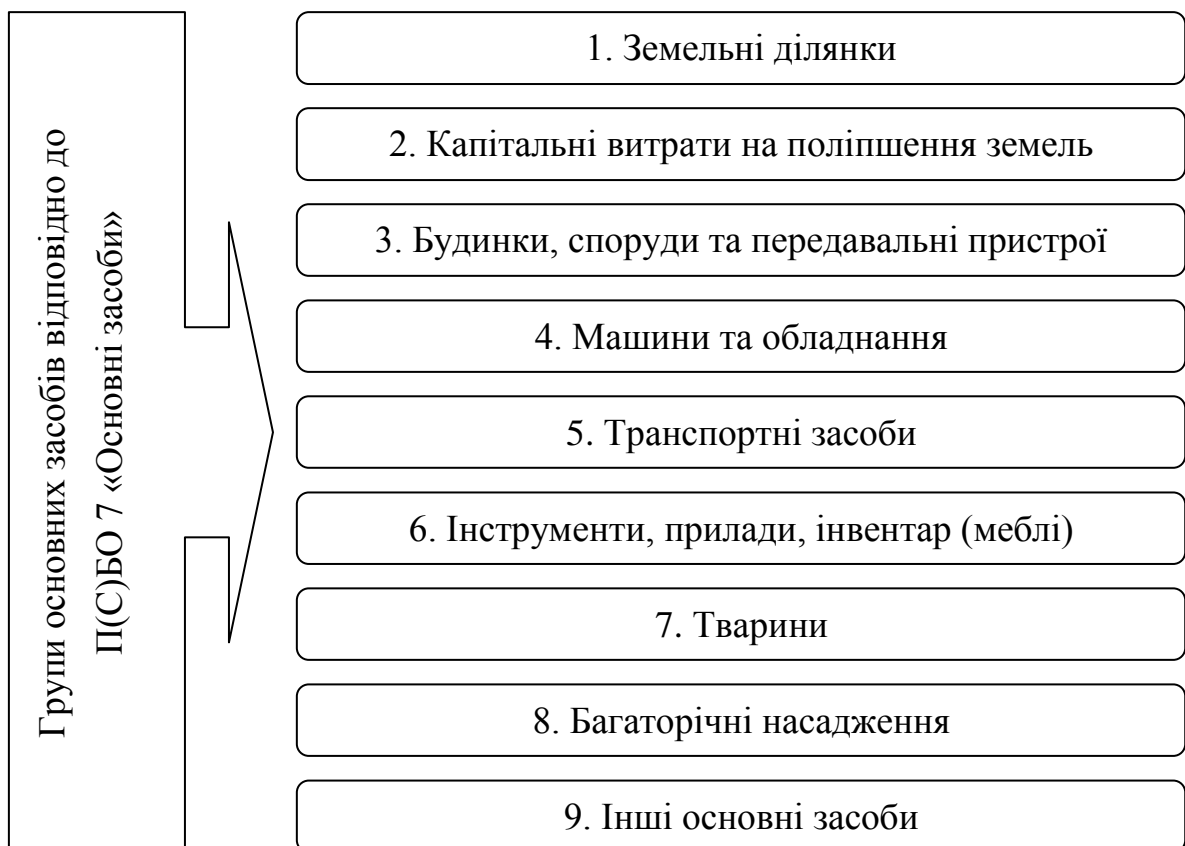

Рис. 1.3. Класифікація основних засобів згідно П(С)БО 7 [43]

Загалом, правильна класифікація основних засобів важлива для

багатьох аспектів ефективного управління підприємством та забезпечення його стійкості та розвитку.

Оцінка основних засобів - це процес визначення їхньої ринкової або бухгалтерської вартості з метою правильного відображення цих активів в фінансовій звітності підприємства чи для інших управлінських рішень. Оцінка основних засобів важлива для багатьох аспектів фінансового та економічного управління підприємством [7].

Оцінка основних засобів може бути проведена як зовнішніми експертами (оцінювачами), так і внутрішнім персоналом підприємства. Вона має важливе значення для фінансового обліку, податкового звітування, кредитування, а також для управлінських рішень щодо ефективного використання та обслуговування основних засобів.

Зюкова М.М. зазначає, що в «управлінні ОЗ використовується диференційована система вартісних оцінок, яка визначається установкою вимірювання вартості основного капіталу для: внутрішньовиробничої діяльності, нарахування амортизації, продажу, оренди тощо» [15].

Повна первісна вартість основних засобів підприємства являє собою суму фактичних витрат за поточною ціною. Придбання або створення знарядь праці: будівництво, покупка, транспортування ОЗ, монтажно-налагоджувальні роботи тощо. «За повною початковою вартістю основні фонди приймаються на баланс підприємства, і вона залишається незмінною протягом усього терміну служби засобів праці і переглядається у разі переоцінки основних фондів підприємства або уточнюється при модернізації або капітального ремонту» [23].

В бухгалтерському обліку основні засоби оцінюють відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» на момент бухгалтерської події (придбання) і на кінець дати балансу. Ми можемо придбати довгострокові матеріальні активи в основному такими способами: покупка, власне виробництво, шляхом пожертвування, у формі фінансового лізингу тощо.

Згідно П(С)БО 7 первісна вартість ОЗ це «сплачена сума грошових коштів або їхніх еквівалентів, або справедлива вартість іншої форми компенсації, наданої для отримання активу на момент його придбання або створення» [43]. Первісна вартість об'єкта ОЗ визначається витратами, зазначеними у п. 8 П(С)БО 7 [43]:

- загальні витрати на будівельно-монтажні роботи, включаючи платежі постачальникам і підрядникам активів (без урахування непрямих податків);
- платежі, пов'язані з придбанням прав на ОЗ, включають реєстраційні збори та державне мито;
- витрати, пов'язані з податками, сума податків, сплачених не прямих податків підприємству за придбання чи створення, яка не може бути відшкодована підприємству;
- витрати на забезпечення ризиків доставки ОЗ через страхування;
- плата за доставку, налаштування, налаштування та обслуговування ОЗ;
- інші витрати, пов'язані з транспортуванням обладнання до стану, придатного для використання за призначенням.

Зміна первинної вартості основних засобів допускається тільки у разі [43] «реконструкції, добудови, дообладнання, технічного переозброєння; переоцінки балансової вартості ОЗ; часткової ліквідації відповідних об'єктів».

У разі безоплатного придбання основних засобів або якщо активи, створені власною діяльністю, неможливо оцінити за власними коштами, вартість активів визначається за відновною ціною придбання. Ціна придбання відтворення - це ціна, за яку майно було б придбано на момент його обліку.

Також за первісною вартістю оцінюються основні засоби, якщо вони створені власною діяльністю. Власні витрати визначаються як прямі витрати, понесені на виробництво або іншу діяльність, а також віднесені непрямі

витрати, які відносяться до виробництва або іншої діяльності, визначені відповідно до методів бухгалтерського обліку; прямі витрати включають вартість придбання матеріалів та інших спожитих послуг та інші витрати, які виникають у безпосередньому зв'язку з даним виробництвом або іншою діяльністю.

Простіше кажучи, якщо за матеріальний необоротний актив було сплачено певну суму, актив буде оцінено за ціною придбання (тобто скільки коштує актив плюс витрати, пов'язані з придбанням). Якщо майно створене власним виробництвом, то ціною майна вважається сума, яка була витрачена на виробництво, тобто. власні витрати на придбання. А якщо іншим способом визначити ціну придбаного майна неможливо, використовується відтворювальна ціна придбання.

Необхідність різних форм оцінки впливає з широкого спектру варіантів придбання майна. Ми оцінюємо активи, придбані шляхом придбання, за ціною придбання, яка включає вартість придбання активу та додаткові витрати, пов'язані з придбанням активу.

Пчелинська Г. відмічає, що витрати на придбання не включають витрати на ремонт і технічне обслуговування, витрати орендаря на відновлення орендованого майна до попереднього стану, курсові різниці, договірні штрафи та відсотки за прострочення платежу, орендну плату або орендну плату за землю під забудову, на якій ведеться будівництво, витрати на оснащення придбаного основного засобу матеріалами, витрати на біологічну рекультивацию, витрати, пов'язані з підготовкою та охороною будівництва, понесені після введення придбаного основного засобу в експлуатацію тощо [46].

На дату балансу суб'єкти бухгалтерського обліку зобов'язані провести документально та фактично інвентаризацію основних засобів. На дату балансу може виникнути ситуація, коли облікована в бухгалтерському обліку залишкова вартість основних засобів може не дорівнювати ринковій ціні

оцінки основних матеріальних засобів. Для збереження принципу обачності в бухгалтерському обліку необхідно застосовувати так званий метод меншої з двох сум.

Згідно П(С)БО 7 ліквідаційна вартістью ОЗ це «суму грошових коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує одержати від реалізації основних засобів після закінчення строку їх корисного використання за вирахуванням витрат, пов'язаних з реалізацією» [43].

Справедлива вартість – «сума, на яку можна обміняти актив в операції між добре обізнаними і незалежними один від одного сторонами» [43].

Загалом, класифікація та вартісна оцінка основних засобів є ключовими компонентами ефективного фінансового та управлінського обліку підприємства. Класифікація та вартісна оцінка основних засобів дозволяє підприємству: систематизувати свої основні засоби за різними критеріями; ефективно планувати та управляти активами підприємства; є основою для правильного відображення основних засобів у фінансовій звітності; вартісна оцінка дозволяє - правильно відобразити їхню вартість в обліку та у фінансових звітах; визначити ефективність використання основних засобів та забезпечує підставу для вдосконалення стратегій управління активами.

1.3. Підходи щодо проведення аналізу основних засобів

Бухгалтерський облік є важливою функцією управління, оскільки він забезпечує необхідну інформацію для ефективного прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством. Ця інформація є ключовою для планування, контролю, аналізу та стратегічного управління.

Як зазначає Богацька Н.М. «з урахуванням ролі та значення ОЗ для довгострокового функціонування зміщується акцент аналізу з внутрішнього на зовнішнє бізнес-середовище, в якому передбачає розвиватися підприємство» [2].

Аналіз дозволяє вести постійний моніторинг за станом та ефективністю основних засобів, включає в себе оцінку їхньої технічної справності, рівня зносу та необхідності технічного обслуговування [1]. Аналіз служить основою для планування інвестицій в основні засоби. Визначаються потреби у новому обладнанні, розробляються стратегії придбання та виведення з експлуатації.

Аналіз основних засобів здійснюється з метою отримання інформації щодо їхньої ефективності, стану, вартості та внеску у фінансові результати підприємства. Основні цілі аналізу основних засобів включають:

1. Оцінка фінансової ефективності. Аналіз допомагає визначити, як основні засоби впливають на фінансові результати підприємства. Враховуються вартість амортизації, ризики втрати вартості та внесок у прибуток.

2. Управління ризиками [5]. Аналіз основних засобів виявляє ризики, пов'язані з їх використанням та утриманням. Це дозволяє розробляти стратегії для зменшення ризиків, забезпечення безпеки та страхування.

3. Оптимізація вартості у виробництві. Аналіз визначає ефективність використання основних засобів у виробництві. Зокрема, досліджуються питання щодо зносу та обслуговування обладнання для оптимізації витрат.

4. Планування інвестицій [1]. На підставі аналізу робиться прогноз щодо потреб у нових інвестиціях у основні засоби. Визначаються стратегії розвитку та обсяги інвестицій у майбутньому.

5. Управління життєвим циклом активів. Аналіз допомагає встановити етапи життєвого циклу основних засобів, включаючи їхнє введення в експлуатацію, експлуатацію та виведення з обігу. Це дозволяє планувати обслуговування та оновлення.

6. Стратегічне управління активами [11]. Аналіз основних засобів використовується для розроблення стратегій управління активами, визначення оптимального портфеля, а також планування змін та

модернізацій.

7. Підтримання правильного балансу. Аналіз допомагає уникнути недооцінки або переоцінки активів. Визначається, чи підтримується правильний баланс між вартістю активів та їхньою внутрішньою ефективністю.

Методи аналізу можуть включати фінансовий аналіз, технічний аналіз, порівняльний аналіз та інші підходи, спрямовані на вивчення всіх аспектів життєвого циклу та використання основних засобів.

Процес проведення аналізу основних засобів вимагає застосування різних методів економічного аналізу, зокрема абстрактно-логічного (здійснення теоретичних узагальнень, розробка моделей економічних механізмів ефективності використання основних засобів), економіко-статистичного, розрахунково-конструктивного (розрахунок фактичних показників економічної ефективності), схематичного (окремі процеси та засоби економічних механізмів ефективності використання основних засобів взаємозв'язків і розвитку), зумовлюють необхідність використання різноманітних методів сучасного економіко-статистичного аналізу.

На думку Кіндрацької Г.І. «основою обліково-аналітичної системи є три взаємопов'язані та взаємозалежні базові елементи (облік, аналіз, аудит), які поділяються на структурні складові, які генерують інформацію залежно від цілей» [18].

Загальна системи аналітичного забезпечення управління ОЗ передбачає: теорію, концепцію, методику. Відносно аналізу притримуємося думки Левицького Н. [27], Овод Л.В., Войнаренко М.П. про те, що «не існує потреби окремо виділяти аналітичний блок питань» [34]. «Аналіз органічна, невід'ємна частина опрацювання кожного окремого рішення, який повинен органічно розосереджений у теоретичній, концептуальній та організаційно-методичній складовій» [42].

Перша «Теорія» має за основу аналіз нормативно-правових актів, праць

вітчизняних та зарубіжних науковців, стану бухгалтерського обліку, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між системою та її складовими. «Концепція» - це складова, яка окреслює мету, функції та методи дослідження для створення, функціонування або оцінки аналізу основних засобів. Сегмент «Методика» побудований на спеціалізованих методах обліку, аналізу та контролю, що дозволяє формулювання пропозицій в рамках концептуальної складової. Це дозволить привести пропозиції до стану, придатного для практичної реалізації.

Купалова Г.І. зазначає що аналіз в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного управління активами підприємства. Така система об'єднує в собі облікові процеси та інструменти для збору, обробки та аналізу інформації про основні засоби [24]. На основі загальних елементів окреслюємо проблеми та визначаємо вирішення щодо створення відповідного механізму проведення аналізу основних засобів на підприємстві.

Необхідна інформація отримується з різних джерел, а тому для її використання в інформаційних системах необхідно дотримуватися таких вимог і принципів: об'єктивність (інформація повинна об'єктивно відображати поточні відомості про основні засоби та їх ймовірні зміни); своєчасність (інформація повинна бути доступною якомога швидше, тобто якнайшвидше); оперативність (інформація повинна бути доступною своєчасно, тобто якнайшвидше); аналітичність (інформація повинна відповідати потребам керівництва, тобто інформація повинна бути релевантною потребам компанії).

На думку Костирко Л. А. інформація для проведення аналізу основних засобів може бути нормативно-правовою, яка «представлена законодавчими і нормативними актами, методичними рекомендаціями та організаційно-економічною документацією підприємства» [23].

Овод Л.В. зазначає, що основу для проведення аналізу основних

засобів є дані бухгалтерського обліку, які «формується в системі реєстрів обліку та різних видів звітності» [35].

Подольчук О.А., Химич Г.М. зазначають «необлікова інформація, відображає достовірність обліку первинних операцій ОЗ в облікових та звітних реєстрах, групується у виробничих, технічних, маркетингових, контрольних, аудиторських, інвестиційних звітах» [41].

Таким чином, питання обліку та аналізу в забезпеченні відтворення основних засобів підприємств потребують вирішення суперечностей теоретичного, концептуального, організаційного та методичного характеру. Ці питання ускладнюють управління станом основних засобів та процесом їх відтворення не лише на рівні підприємства, а й на проміжному та макрорівнях.

Висновки до першого розділу

1. Наголошено, що основні засоби - це майновий актив, який має матеріальну форму та використовуються для досягнення операційних цілей підприємства та забезпечують операційну діяльність підприємства протягом тривалого періоду, зазвичай більше одного року (операційного циклу) підлягають амортизації, що відображає процес їхнього зносу, як морального так і фізичного в часі.

2. Визначено критерії, які допомагають правильно відобразити основні засоби в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства. Критерії визначення основного засобу можуть відрізнятися в залежності від контексту та стандартів бухгалтерського обліку, які застосовуються. Загальною метою визначення основного засобу є надання достовірної та корисної інформації для різних зацікавлених сторін, що допомагає приймати обґрунтовані управлінські та стратегічні рішення.

3. Встановлено, що правильна класифікація основних засобів важлива

для багатьох аспектів ефективного управління підприємством та забезпечення його стійкості та розвитку. Основні засоби зазвичай класифікуються за: функціональним призначенням; галузевою ознакою; ступенем використання; належністю; натурально-речовим складом.

4. Наголошено, що оцінка основних засобів - це процес визначення їхньої ринкової або бухгалтерської вартості з метою правильного відображення цих активів в фінансовій звітності підприємства чи для інших управлінських рішень. Вартісна оцінка основних засобів дозволяє підприємству: правильно відобразити їхню вартість в обліку та у фінансових звітах; визначити ефективність використання основних засобів та забезпечує підставу для вдосконалення стратегій управління активами.

5. Аналіз основних засобів здійснюється з метою отримання інформації щодо їхньої ефективності, стану, вартості та внеску у фінансові результати підприємства, а саме фінансовий аналіз, технічний аналіз, порівняльний аналіз та інші підходи. Процес проведення аналізу основних засобів вимагає застосування різних методів економічного аналізу, зокрема абстрактно-логічного (здійснення теоретичних узагальнень, розробка моделей економічних механізмів ефективності використання основних засобів), економіко-статистичного, розрахунково-конструктивного (розрахунок фактичних показників економічної ефективності), схематичного (окремі процеси та засоби економічних механізмів ефективності використання основних засобів взаємозв'язків і розвитку).

6. Аналіз в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного управління активами підприємства. Така система об'єднує в собі облікові процеси та інструменти для збору, обробки та аналізу інформації про основні засоби. На основі загальних елементів окреслюємо проблеми та визначаємо вирішення щодо створення відповідного механізму проведення аналізу основних засобів на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «ТРОПІК» (далі СТОВ «ТРОПІК») зареєстрована 19.06.2002 за адресою Дніпропетровська обл., Кам'янський р-н, с. Катеринопіль, вул.Польова, 1. Керівник СТОВ «ТРОПІК» Ламекін О.М. Розмір статутного капіталу 414 000,00 грн. Підприємство має такі види діяльності виробництво зернових культур, зернобобових та олійних культур, в галузі тваринництва розведе свиней, оптовою торгівлею зерном, насінням і кормами для тварин.

СТОВ «ТРОПІК» достатньо забезпечене земельними, трудовими, основними та оборотними ресурсами, ефективно їх використовує та отримує прибуток для нарощування процесу виробництва та здійснення ефективної діяльності. Підприємство є спеціалізованим та має зерно-олійний напрямок.

Майно підприємства відіграє ключову роль у функціонуванні та розвитку підприємства. Це включає в себе різноманітні активи, такі як основні засоби, товари на складі, фінансові інвестиції, нематеріальні активи і інше. Майно є стратегічним ресурсом для підприємства, і важливо правильно управляти ним для досягнення бізнес-цілей та забезпечення стійкого розвитку.

Загальний аналіз фінансового та майнового стану дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення, стосовно інвестицій, фінансового планування, стратегічного розвитку та управління ризиками. Правильна балансування фінансового та майнового стану є ключем до стійкого та успішного функціонування підприємства в довгостроковій перспективі [37]. Проаналізуємо основні складові, які визначають фінансово-майновий стан

підприємства (табл. 2.1 та 2.2). На підставі показників Балансу проведено оцінку майна СТОВ «ТРОПІК» та його зміни у часовому діапазоні.

Таблиця 2.1

Оцінка майна СТОВ «ТРОПІК», тис. грн.

Види активів (майна)	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2018 р.
Майно - усього	5323,0	9050,0	8794,0	13407,0	18561,0	348,69
Необоротні активи	4327,0	4372,0	6966,0	9643,0	12230,0	282,64
Основні засоби	3319,0	3439,0	3901,0	6353,0	9346,0	281,59
Довгострокові біологічні активи	1008,0	933,0	3065,0	3290,0	2884,0	209,29
Оборотні активи	996,0	4678,0	1828,0	3764,0	6331,0	635,64
Запаси	173,0	466,0	435,0	1373,0	318,0	183,82
Поточна дебіторська заборгованість	764,0	4204,0	1381,0	2389,0	5987,0	783,63
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	59,0	8,0	12,0	2,0	26,0	44,06

З'ясовано, що за досліджувальний період майно підприємства збільшилось майже в 3,5 рази. Такий показник досягнуто із-за збільшення дебіторської заборгованості майже у 8 разів. Зростання дебіторської заборгованості пов'язане з тим, що підприємство має практику надавати своїм клієнтам строк для оплати, збільшення дебіторської заборгованості вказує на те, що більше клієнтів затримують оплату своїх рахунків, а відповідно існують проблемами у стягненні коштів від клієнтів. При цьому вартість необоротних активів зросла в 2,8 разів, пояснюється це тим, що в 2020р. поповнили довгострокові біологічні активи. Не значну питому вагу у складі оборотних активів починаючи займали грошові кошти, за досліджуваний період їх вартість зменшилася на 55,94%.

Для дослідження стану та динаміки капіталу СТОВ «ТРОПІК»

застосуємо таку форму звітності, як Баланс. Даний документ відображає вартість джерел утворення такого майна за певний період (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Оцінка капіталу СТОВ «ТРОПІК», тис. грн.

Види пасивів (капіталу)	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2018 р.
Капітал-усього	5323,0	9050,0	8794,0	13407,0	18561,0	348,69
Власний капітал	5209,0	9040,0	8792,0	12536,0	17697,0	339,74
Зареєстрований капітал	1323,0	1323,0	1323,0	1323,0	1323,0	100,0
Резервний капітал	2185,0	4104,0	3722,0	7063,0	6815,0	311,89
Зобов'язання і забезпечення	14,0	18,0	12,0	81,0	64,0	457,14
Довгострокові зобов'язання	297,1	297,1	248,2	428,6	577,9	194,51
Поточні зобов'язання	114,0	10,0	2,0	871,0	864,0	757,89
Поточна кредиторська заборгованість	89,0	120,0	104,0	71,0	164,0	184,60

При проведенні аналізу капіталу СТОВ «ТРОПІК» можливо спостерігати такі зміни, а саме: зросла сума довгострокових зобов'язань у вигляді довгострокових кредитів майже у 2 рази при цьому сума поточних зобов'язань збільшилася майже в 7,5 рази. Ця ситуація має декілька пояснень: збільшення довгострокових зобов'язань у вигляді довгострокових кредитів може вказувати на те, що підприємство отримало нові кредити на довгий термін для фінансування своїх довгострокових потреб; збільшення суми поточних зобов'язань може вказувати на те, що підприємство має більше короткострокових зобов'язань, таких як короткострокові кредити, що служать для фінансування поточних операцій.

За допомогою графічного матеріалу, який зображено на рис. 2.1 проаналізуємо фінансові результати СТОВ «ТРОПІК». На підставі звіту про

фінансові результати проведено дослідження фінансових результатів підприємства.

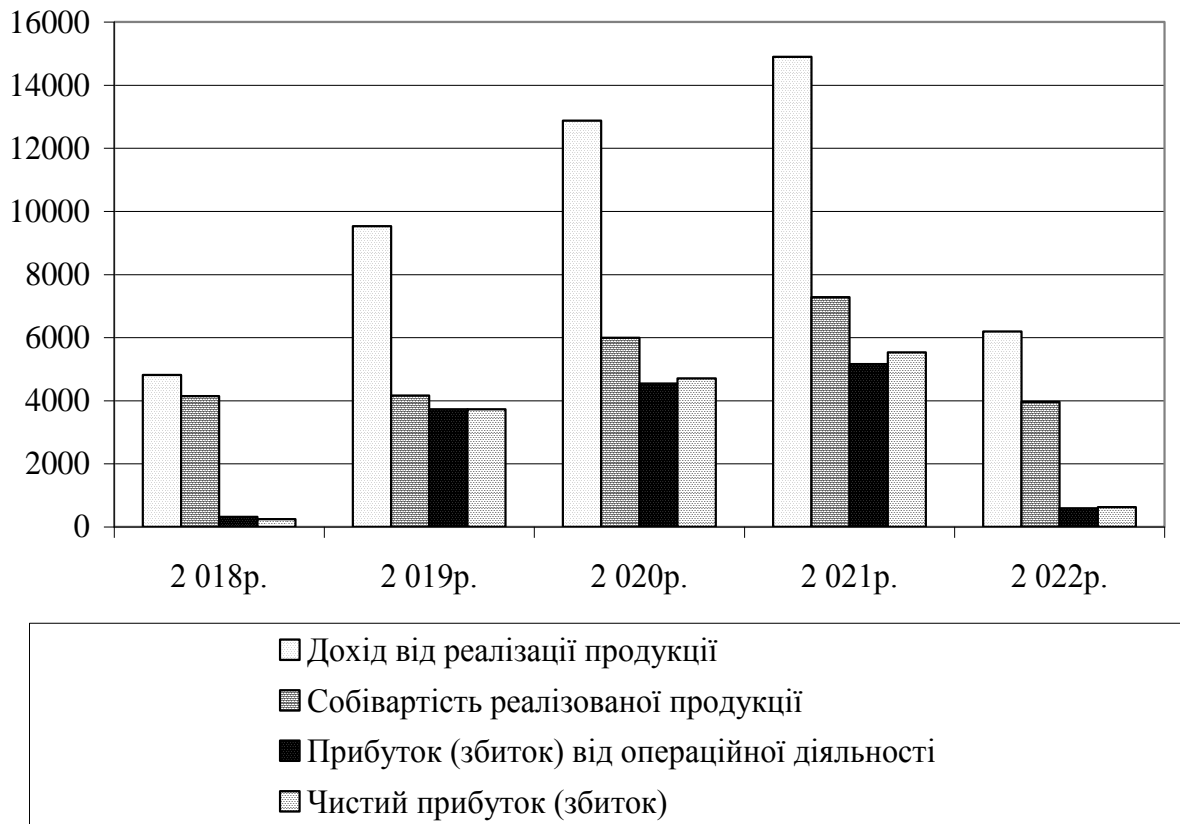

Рис. 2.1. Фінансові результати СТОВ «ТРОПІК», тис. грн

Дані вказують на те, що починаючи з 2018 р. підприємство стабільно почало отримувати прибуток, що мало свій відбиток на успішній господарській діяльності, але в 2022 р. після повномасштабного вторгнення СТОВ «ТРОПІК», як майже і всі підприємства аграрного сектору, зазнало деякого зниження у фінансових результатах. Відмітимо, що хоча підприємство і отримало позитивний фінансовий результат, але він зменшився в порівнянні з попереднім роком у 8,8 разів. В умовах війни відбулося загальне погіршення економічної ситуації на ринку в аграрній галузі призвело до зниження попиту та, відповідно, до меншого обсягу продажів.

Проаналізуємо в додатку А показники ліквідності, платоспроможності

та оборотності оборотних активів СТОВ «ТРОПІК». Оцінка ліквідності є ключовим елементом фінансового аналізу, оскільки вона визначає, наскільки ефективно підприємство може виконувати свої фінансові зобов'язання, особливо в умовах великого або несподіваного попиту на гроші. Оцінка ліквідності є важливою для забезпечення того, що підприємство може вчасно виплачувати свої зобов'язання та уникати фінансових труднощів. Управління ліквідністю є важливою частиною фінансового планування та стратегічного управління підприємством.

Розглянемо коефіцієнт абсолютної ліквідності до 2022 р. він мав позитивну тенденцію до зростання, що свідчило про те, що підприємство має достатньо ліквідних активів для покриття своїх зобов'язань. Він хоча і зберіг позитивне значення відповідно до 2018 р., проте в 2022 р. в порівнянні до 2021 р. значно втратив свою позицію і скоротився на 62, 5%. Коефіцієнт абсолютної ліквідності вимірює здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок його найбільш ліквідних активів, а саме: підприємство збільшило свою готівку або еквіваленти готівки, це є результатом ефективного управління робочим капіталом, успішної стратегії фінансового управління.

Коефіцієнт загальної ліквідності, який зменшився на 12,5%, свідчить про зміни в структурі або обсязі ліквідних активів і поточних зобов'язань підприємства і до цього призвело збільшення обсягу зобов'язань, які мають бути погашені протягом короткого періоду, змінилося співвідношення між різними видами активів та зобов'язань.

Коефіцієнт загальної платоспроможності визначається як відношення сукупних активів до сукупних зобов'язань і вказує на здатність підприємства виконувати свої зобов'язання за рахунок своїх активів. Зменшення цього коефіцієнта на 30,44% свідчить про те, що співвідношення між сукупними активами та зобов'язаннями стало менш сприятливим для підприємства. Причини зменшення коефіцієнта загальної платоспроможності включають в себе: збільшення сукупних зобов'язань, зміни в структурі активів та

зобов'язань. Це може свідчити про фінансові труднощі або несприятливі зміни в обсягах діяльності підприємства.

Оцінка ділової активності включає в себе аналіз різних аспектів функціонування підприємства, які визначають його ефективність та продуктивність (додаток Б). Такий аналіз може бути корисним для керівництва підприємства, інвесторів, банків та інших зацікавлених сторін. Оцінка ділової активності СТОВ «ТРОПІК» буде проведена за допомогою даних додатку В. В 2022 р. загальний коефіцієнт оборотності капіталу, який вказує на те, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації доходу становить 0,78. Коефіцієнт менше 1 може вказувати на те, що підприємство не здійснює достатньо оборотів для свого рівня активів. Важливо враховувати, що оптимальне значення цього показника може варіюватися в залежності від галузі та конкретних обставин підприємства.

Фондовіддача необоротних активів - це фінансовий показник, який вказує на ефективність використання необоротних активів для генерації виручки. Значення 1,98 в 2022 р. вказує на те, що підприємство генерує приблизно 1,98 одиниць виручки від продажу на кожен одиницю середнього обсягу необоротних активів, які воно використовує. Цей показник свідчить про ефективне використання необоротних активів для генерації виручки.

Коефіцієнт обертання власного капіталу вказує на те, наскільки ефективно підприємство використовує свій власний капітал для генерації доходу. Коефіцієнт менше 1 може вказувати на те, що підприємство не здійснює достатньо оборотів для свого рівня власного капіталу. У нашому випадку значення 0,82 може свідчити про те, що для кожного одиниці власного капіталу генерується менше одиниці виручки. Важливо враховувати, що оптимальне значення цього показника може варіюватися в залежності від галузі та конкретних обставин підприємства.

В додатку В наведені показники за допомогою яких ми можемо визначити рейтинг СТОВ «ТРОПІК». Враховуючи в яким умовах перебувають наразі всі вітчизняні підприємства СТОВ «ТРОПІК» в 2022 та

2023 рр. мало тенденцію до зниження показників ліквідності, ділової активності, фінансової незалежності хоча при цьому зуміло зберегти свої позиції і його рейтинг залишився на рівні «А». У системі рейтингування, «А» часто вказує на високий рівень надійності та низький ризик для інвесторів чи кредиторів. Такий рейтинг може бути призначений тільки фінансово стабільним і кредитоспроможним підприємствам.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики СТОВ «ТРОПК»

Форма організації бухгалтерського обліку може варіюватися в залежності від розміру підприємства, його структури та внутрішньої організації. В СТОВ «ТРОПК» бухгалтерія організована у вигляді внутрішнього бухгалтерського відділу який працює як самостійний підрозділ.

Організаційна структура бухгалтерського відділу виглядає наступним чином:

- головний бухгалтер, який відповідає за всю бухгалтерську діяльність підприємства, контролює ведення обліку та забезпечує відповідність звітності законодавству;
- 2 бухгалтери: по розрахункам і виробництву;
- касир займається реєстрацією операцій з грошима, управлінням касовими операціями.

Важливо, що організація бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавства, забезпечує точність та надійність фінансової звітності та задовольняла потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів інформації.

Облікова політика - це система принципів, методів і правил, які визначають порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в рамках певного підприємства [8]. Відмітимо, що положення

облікової політики в СТОВ «ТРОПІК» закріплені однойменним наказом. Цей документ встановлює стандартизований підхід до облікового процесу і має на меті забезпечити єдність і послідовність бухгалтерського обліку.

Наведемо основні компоненти, які включає облікова політика СТОВ «ТРОПІК»:

1. Принципи визнання та вимірювання. Визначення основних принципів, які використовуються для визнання та вимірювання активів, зобов'язань, прибутку та витрат.

2. Методи ведення обліку. Визначення методів та процедур ведення рахунків за різними видами операцій та активів. При надходженні активів на підприємство застосовується первісна вартість, при списанні запасів на виробництво приміняється метод середньозваженої собівартості.

3. Політика амортизації. Встановлення принципів амортизації основних засобів та інших необоротних активів. Встановлення принципів амортизації основних засобів та інших необоротних активів є важливою складовою облікової політики підприємства. Амортизація представляє собою систематичне зменшення вартості необоротних активів протягом їхнього корисного терміну використання. Елементи які містяться в цьому розділі: в СТОВ «ТРОПІК» застосовується пряма лінійна амортизація, вартість амортизації рівномірно розподіляється протягом корисного терміну використання; визначається період, протягом якого очікується використання активу на підприємстві; зазначення вартості активу, з якої розпочинається амортизація, і залишкової вартості, яка залишається в кінці корисного терміну; внесення встановлених принципів амортизації до облікової політики підприємства.

4. Політика оподаткування. Визначення підходів до обчислення податкових зобов'язань та складання податкової звітності. Політика оподаткування - це сукупність принципів і заходів, які визначають спосіб збору податків від населення та підприємств. Ця політика регулює, які податки вводяться, як вони обчислюються, коли і як вони сплачуються.

Основні аспекти політики оподаткування включають: встановлення переліку податків, які підприємство сплачує. СТОВ «ТРОПІК» є платником єдиного податку четвертої групи, ПДВ; визначається часовий графік для сплати різних видів податків.

5. Політика складання фінансової звітності. Встановлення форматів, структури та інших деталей складання фінансових звітів. Політика складання фінансової звітності - це набір принципів, стандартів і процедур, які визначають, як підприємство складає і представляє свою фінансову інформацію. Ця політика є важливою для забезпечення консистентності, надійності і порівняності фінансової звітності. Основні аспекти політики складання фінансової звітності включають: формат та структура фінансових звітів, визначення принципів оцінки активів і зобов'язань, визначення стандартів, які будуть застосовуватися при складанні фінансової звітності - СТОВ «ТРОПІК» застосовує НС(Б)БО), розробка системи внутрішнього контролю для забезпечення точності і достовірності фінансової інформації. СТОВ «ТРОПІК» подає загальну форму звітності, а саме: Бухгалтерський баланс (звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати; Звіт про власний капітал; Звіт про рух грошових коштів; Примітки до фінансової звітності.

6. Контрольні процедури. Контрольні процедури внутрішнього контролю є важливою складовою ефективного управління підприємством і забезпечення надійності фінансової звітності. Основним методом проведення контролю в СТОВ «ТРОПІК» є інвентаризація. В Наказі наводяться загальні процедури які забезпечує внутрішній контроль: розподіл функцій і обов'язків між працівниками для зменшення можливості зловживань; проведення перевірок для впевненості в точності реєстрацій. Ці контрольні процедури спрямовані на забезпечення надійності та точності фінансової звітності, а також на виявлення та запобігання можливим шахрайствам і помилкам.

Облікова політика може бути універсальною для всіх підприємств одного виду або враховувати індивідуальні особливості конкретного

підприємства. Важливо, щоб ця політика відповідала вимогам законодавства та міжнародних стандартів обліку і забезпечувала надійну та об'єктивну інформацію для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

В цілому систему облікового процесу СТОВ «ТРОПІК» можна відобразити наступним чином (рис. 2.2).

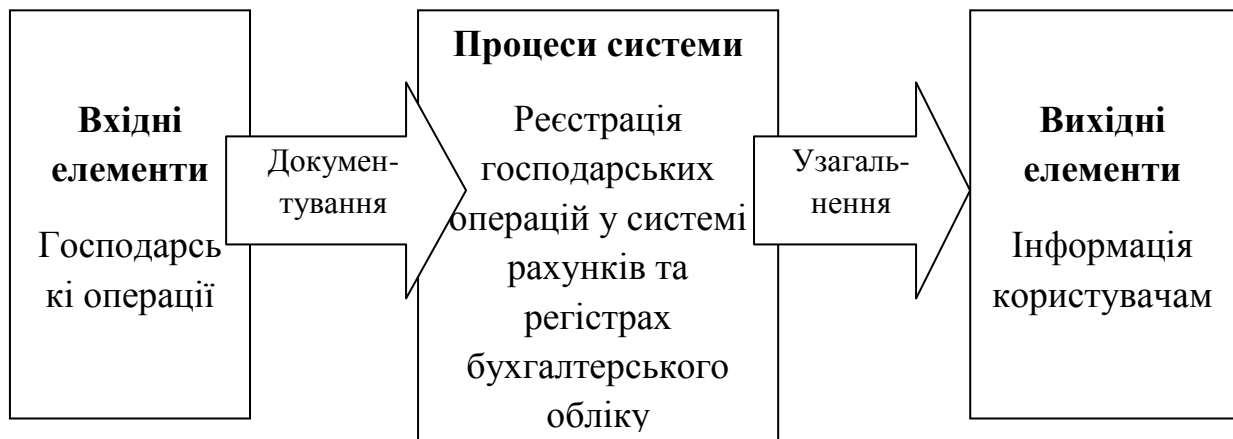

Рис. 2.2. Система облікового процесу СТОВ «ТРОПІК»

Таким чином, обліковий процес на підприємстві - це система взаємозв'язаних дій та процедур, спрямованих на збір, обробку, аналіз та відображення фінансової інформації. Цей процес включає в себе реєстрацію та контроль всіх фінансових подій і операцій, що мають місце на підприємстві.

2.3. Практика ведення операцій пов'язаних з обліком основних засобів на підприємстві

На початку зазначимо, що всі операції, які пов'язані з відображенням їх в обліку та методику їх здійснення регламентує НС(П)БО 7 «Основні засоби» саме ним і керується СТОВ «ТРОПІК». Відповідно до Стандарту в СТОВ «ТРОПІК» визначено основні положення щодо операцій з основними засобами та включають такі аспекти:

1. Визнання та вартість основних засобів - визначено правила визнання

та вартість основних засобів на підприємстві (первісна, ліквідаційна, залишкова, переоцінена вартості).

2. Вартість придбання основних засобів [51]. Способи визначення вартості придбання основних засобів, включаючи витрати на їх придбання, транспортування, монтаж та інші пов'язані витрати (наведений перелік статей витрат, які включаються в первісну вартість придбаного основного засобу).

3. Амортизація основних засобів. Порядок нарахування амортизації на основні засоби та визначення строків їх корисного використання. В СТОВ «ТРОПІК» застосовується прямолінійний метод нарахування амортизації.

4. Зміни в основних засобах. Визначення порядку внесення змін в облік основних засобів, таких як поліпшення, модернізація чи реконструкція.

5. Вибуття та списання основних засобів. Правила оформлення процесу вибуття та списання основних засобів, які втратили свою актуальність чи припинили своє використання. Визначено порядок списання основного засобу.

6. Інвентаризація основних засобів. Визначення порядку проведення інвентаризації для перевірки фактичної наявності та стану основних засобів, як правило це перед складання річного звіту.

7. Фінансова звітність. Визначено вимоги до відображення основних засобів у фінансовій звітності підприємства.

Всі ці аспекти допомагають забезпечити правильний облік основних засобів на підприємстві, що покращує порівняльність фінансової інформації та впливає на достовірність фінансової звітності.

Облік основних засобів підприємства передбачає належне документування операцій, пов'язаних із придбанням, використанням, обслуговуванням та вибуттям цих засобів. За допомогою рис. 2.4 наведемо перелік документів, які застосовуються в СТОВ «ТРОПІК» для руху основних засобів.

- Акт прийому-передачі (придбання) основного засобу. Містить

інформацію про основний засіб, його технічні характеристики, вартість та інші реквізити.

- Рахунок-фактура (або інший документ від постачальника). Підтверджує факт придбання основного засобу та містить інформацію про його вартість.

- Акт обстеження (технічний паспорт) основного засобу. Зберігає технічні характеристики та деталі про стан основного засобу.

- Акт списання (вибуття) основного засобу. Документує факт списання та вибуття основного засобу, містить причини та обставини списання.

- Журнал амортизації. Записи про нарахування амортизації для кожного основного засобу;

- «Інвентарна картка обліку основних засобів». Це документ, що містить вичерпну інформацію про кожен основний засіб на підприємстві. Зазвичай містить такі реквізити, як інвентарний номер, назва, технічні характеристики, дата придбання, вартість, строк служби, кількість амортизаційних періодів тощо. Інвентарна картка є основою для ведення обліку та розрахунку амортизації.;

- «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів». Цей документ може бути використаний для систематизації та каталогізації інвентарних карток. Опис містить перелік основних засобів, інвентарних номерів, відомостей про стан карток тощо. Допомогає зручніше вести облік та контролювати наявність документації.;

- «Картка обліку руху основних засобів». Цей документ фіксує всі операції, пов'язані з рухом основних засобів на підприємстві. Сюди включаються придбання, переміщення в межах підприємства, ремонт, списання та інші події. Картка обліку руху дозволяє відстежувати історію використання та обслуговування кожного основного засобу.

Ці документи допомагають вести належний облік та забезпечують відповідність операцій з основними засобами вимогам бухгалтерського та податкового законодавства.

Відповідно до Плану рахунків облік основних засобів відбувається за допомогою рахунку 10 «Основні засоби». Рахунок 10 відображає вартість основних засобів, які використовуються підприємством для отримання прибутку та здійснення його основної діяльності. На цьому рахунку фіксуються операції, пов'язані з придбанням, модернізацією, ремонтом, переміщенням та іншими подіями, що впливають на стан та вартість основних засобів підприємства. Рух по цьому рахунку може включати списання, вибуття та інші операції. Інвентарна картка та інші документи, які ми раніше згадували, служать для належного оформлення та ведення обліку основних засобів, а рахунок 10 в бухгалтерському журналі відображає цю інформацію в системі бухгалтерського обліку.

В СТОВ «ТРОПІК» застосовуються наступні субрахунки до рахунку 10 «Основні засоби»: Субрахунок 10.3 «Будівлі та споруди»:10.3.1 - Адміністративні будівлі.10.3.2 - Виробничі споруди. Субрахунок 10.4 «Машини та обладнання»:10.4.1 - Обладнання для виробництва.10.4.2 - Транспортне обладнання. Субрахунок 10.5 «Транспортні засоби»:10.5.1 - Легкові автомобілі.10.5.2 - Вантажні автомобілі. Субрахунок 10.6 «Інше обладнання»:10.6.1 - Електронне обладнання.10.6.2 - Офісне обладнання.

Бухгалтерські проведення, які відображуються за допомогою рахунку 10 «Основні засоби» наведено в додатку Д.

Відображення операцій з обліку основних засобів при автоматизованій формі обліку, яку застосовує СТОВ «ТРОПІК» відбувається за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення – «BAS:Бухгалтерія» (рис.2.3). Нижче розглянемо операції з обліку основних засобів та їх відображення в автоматизованій системі:

1. Створення запису про новий основний засіб. Операція - придбання нового основного засобу. Відображення: Створення запису в системі з вказанням основних характеристик (назва, модель, вартість, дата придбання тощо).

2. Внесення змін в картку основного засобу. Операція - зміна

параметрів основного засобу (наприклад, поліпшення, ремонт, переміщення). Відображення - оновлення відповідних полів в системі та створення відповідного журнального запису.

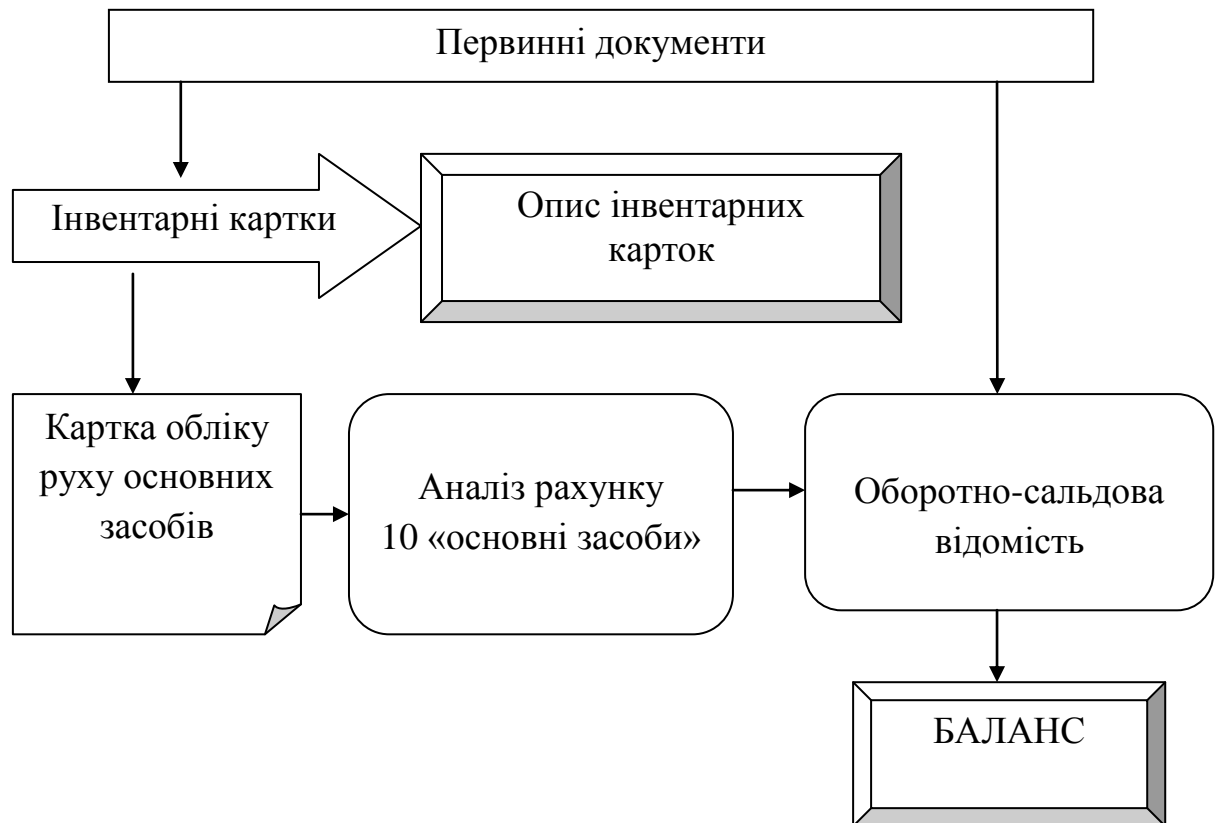

Рис. 2.3. Відображення в регістрах обліку операцій з основними засобами в СТОВ «ТРОПІК»

3. Амортизація основних засобів. Операція - нарахування амортизації на основні засоби. Відображення - автоматичне обчислення амортизації за встановленими правилами та внесення відповідних записів в журнал.

4. Вибуття основного засобу. Операція - продаж, списання або інше вибуття основного засобу. Відображення - оновлення статусу основного засобу та внесення запису про вибуття.

5. Інвентаризація основних засобів. Операція - перевірка фактичної наявності основних засобів. Відображення - оновлення в системі з вказанням реального стану та кількості основних засобів.

6. Звітність та аналітика. Операція - творення звітів та аналітичної інформації з обліку основних засобів. Відображення - формування звітів та аналітичних даних за допомогою забезпечення звітності в системі.

Автоматизована система обліку дозволяє ефективно керувати життєвим циклом основних засобів, автоматично відслідковуючи всі операції та надаючи необхідну фінансову інформацію для управління ресурсами підприємства.

У підсумку відмітимо, що практика ведення обліку операцій пов'язаних з основними засобами в СТОВ «ТРОПІК» знаходиться на достатньо високому рівні. В Наказі про облікову політику розкриті всі елементи, що стосуються методики ведення обліку, первинна документація ведеться в повному обсязі та забезпечує своєчасне відображення господарських операцій пов'язаних з рухом основних засобів.

2.4. Вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві

Основні засоби на будь-якому підприємстві становлять виробничо-технічну базу, яка залежить від однієї з ключових умов функціонування (обслуговування) господарюючого суб'єкта [50]. Забезпечення суб'єкта господарювання прибутковості, ліквідності та виходу на нові сегменти ринку залежить від правильної та раціональної організації обліку основних засобів, що включає надання достовірної інформації про такі засоби. Це вимагає повного процесу оновлення цих активів для залучення потенційних інвесторів. Вірний облік основних засобів є важливим для правильного відображення фінансового стану підприємства. Це важливо як для внутрішніх управлінських потреб, так і для екстернальної фінансової звітності перед стейкхолдерами та інвесторами.

Відмітимо, що облік основних засобів орієнтований в цілому орієнтований на практичний аспект, тобто він сам по собі генерується на підставі практичних заходів, одним із основних цілей бухгалтера являється не автоматично-механічна реєстрація господарської операції, а розв'язок проблем, що виникли в результаті цієї діяльності і як наслідок визначення і

запропонування заходів щодо вирішення цих проблем.

Як відмічає Михайлов А. М. однією із проблем є ідентифікація та класифікація основних засобів є важливим етапом в управлінні активами підприємства [31]. Пропонуємо заходи, які дозволять правильно провести дані процеси: пропонуємо створити повний інвентарний список всіх основних засобів, які належать підприємству, включити усі можливі категорії активів, такі як будівлі, обладнання, транспортні засоби, інструменти тощо; кожному основному засобу необхідно присвоїти унікальний ідентифікатор. це може бути номер, штрих-код, QR-код чи інший унікальний знак; для кожного основного засобу навести основні характеристики, такі як модель, виробник, рік випуску, вартість, термін служби тощо; здійснити класифікацію основних засобів за їхнім видом, наприклад, виокремити категорії для будівель, обладнання, транспортних засобів, інструментів тощо; контролювати функціональне призначення кожного засобу і класифікувати їх за основною функцією чи використанням; необхідно використовувати систему кодування для швидкого та зручного пошуку та класифікації основних засобів; переконайтеся, що система ідентифікації та класифікації інтегрована з бухгалтерським софтом для забезпечення консистентності даних; забезпечити оновлення інвентарного списку при придбанні нового обладнання та видаленні засобів з експлуатації; запровадити тривалий моніторинг та регулярно оновлювати інвентарний список з урахуванням нових придбань та змін в стані основних засобів. Вірна ідентифікація та класифікація основних засобів є важливою для точного обліку та ефективного управління активами підприємства.

Оновлення інвентарних карток основних засобів є важливим етапом в управлінні активами підприємства [22]. Цей процес дозволяє підтримувати актуальну та достовірну інформацію про кожен основний засіб. Оновлення інвентарних карток дозволяє підприємству ефективно використовувати свої ресурси, зменшує ймовірність помилок у бухгалтерському обліку та сприяє

забезпеченню точної інформації для управлінських рішень. Пропонуємо до впровадження розроблену додаткову форму до інвент.опису «Додаток до інвентаризаційного опису основних засобів» (додаток Е). Дві частини даних складають цю форму: 1) Придатність об'єкта основних засобів і 2) Будь-які можливі втрати, пов'язані з основними засобами (ризиками). Початкові звіти включають вартість, залишкову вартість і час корисного використання; чи придатний об'єкт для подальшого використання (ремонту/покращення), ліквідації тощо).

Інформація щодо можливих втрат основних засобів, включаючи вид ризику, баланс справедливої вартості, ремонтно-покращувальні роботи, суму компенсації (дорогоцінні метали тощо), можливі збитки, забезпечує системний підхід до розгляду оперативного реагування та контролю за використання основних засобів [21]. Завдяки цьому стане можливою можливість відслідковувати відновлення трудових ресурсів для прийняття виважених управлінських рішень. Основною метою є мінімізація ризику втрати основних засобів.

Нарахування амортизації на основні засоби підприємства регулюється певними правилами, які визначаються згідно з відповідними стандартами бухгалтерського обліку. У багатьох країнах, включаючи Україну, нарахування амортизації регламентується національними стандартами бухгалтерського обліку. Якщо виникають зміни у термінах корисного використання або методах нарахування амортизації, ці зміни повинні бути відображені та відображені в фінансовій звітності. Ці принципи враховуються для забезпечення точного та об'єктивного нарахування амортизації та відображення стану основних засобів у фінансовій звітності.

На думку Задорожний З-М, Муравський В., Костецький Я. грамотне використання бухгалтерського софту є ключовим при обліку основних засобів [14]. Вміле використання бухгалтерського софту є ключовим елементом при обліку основних засобів на підприємстві. Сучасні

бухгалтерські програми надають широкі можливості для ефективного та точного обліку основних засобів, спрощуючи багато рутинних завдань та забезпечуючи більшу автоматизацію процесів. Грамотне використання бухгалтерського софту дозволяє підприємствам зосередитися на стратегічному управлінні основними засобами та забезпечити точний облік для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Організація інвентаризації основних засобів - це важливий процес, спрямований на перевірку наявності, кількості та стану основних засобів на підприємстві. Важливо відзначити, що правила та процедури інвентаризації можуть залежати від конкретного підприємства та його потреб.

Наступна проблема полягає в тому, що окремі специфічні функції не завжди враховуються в процесі введення в експлуатацію або при ліквідації об'єктів основних засобів. Для професійного і якісного виконання робіт з приймання та списання об'єктів рекомендується розробити робочі інструкції, що визначають роботу і порядок її виконання для кожного члена комісії, визначаючи при цьому міру відповідальності. Також при амортизації основних засобів необхідно детально обґрунтувати доцільність вибуття об'єктів, що унеможливорює використання процедури ліквідації в особистих корисливих цілях.

Графік документообігу є важливим інструментом для упорядкування руху документів і забезпечення своєчасного їх надходження в бухгалтерію. Він дозволяє структурувати та контролювати процес обробки документів на підприємстві у розкладі, розробленому для кожного документа, і графіку роботи бухгалтера спеціально для ведення бухгалтерського обліку головне-вказати зведений графік і надати інформацію про підготовку кожного документа. Запропонований такий графік наведено в додатку Ж. Графік документообігу сприяє покращенню ефективності роботи бухгалтерії та визначенню зон можливих оптимізацій у процесі обробки документів.

Пропонуємо до рахунку 10 «Основні засоби» здійснювати наступну деталізацію різних груп основних засобів, яка включає в себе субрахунки та

аналітичні рахунки. Аналітика може визначатися самим підприємством відповідно до його потреб та особливостей діяльності (рис. 2.4):

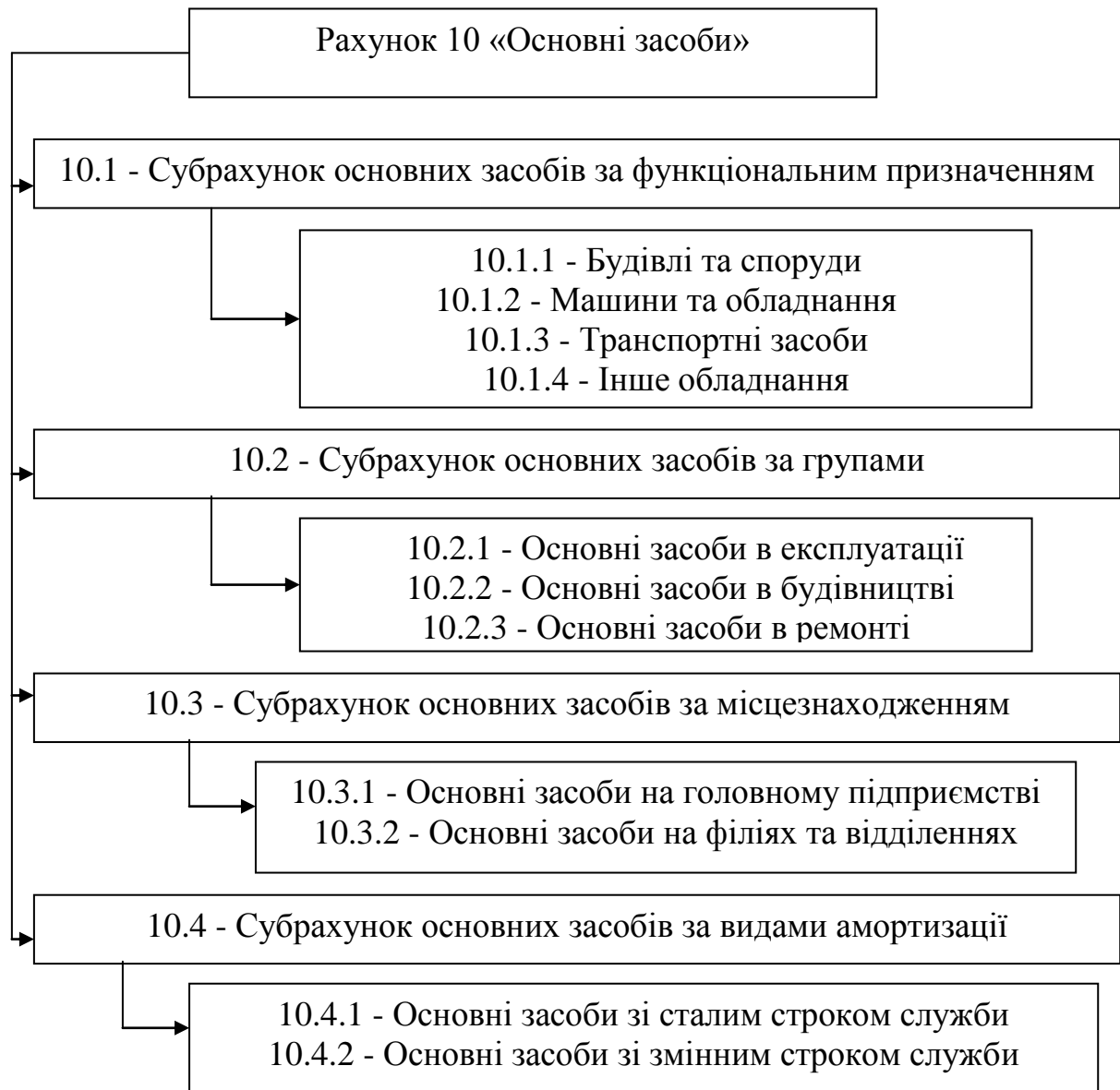

Рис. 2.4. Запропонована деталізація субрахунків та аналітичних рахунків до рахунку 10 «Основні засоби»

Це лише загальні приклади, і субрахунки можуть бути адаптовані відповідно до конкретних потреб підприємства. Субрахунки допомагають деталізувати облік основних засобів та забезпечують більш точну фінансову звітність. Вони дозволяють розширити рахунок обліку основних засобів і вказати додаткову інформацію про конкретні види або групи основних засобів. Це забезпечує більш точний та деталізований облік, що є важливим для фінансової звітності та управлінських рішень. Це полегшує ведення

обліку, забезпечує більш точне визначення вартості та стану окремих активів, а також дає можливість здійснювати аналіз фінансової звітності на більш детальному рівні.

Таким чином, на рис. 2.5 відобразимо узагальнюючі запропоновані аспекти щодо вдосконалення обліку основних засобів:

Рис. 2.5. Узагальнення запропонованих напрямів щодо вдосконалення обліку основних засобів

Оптимізація управління обліком основних засобів може бути

реалізована за допомогою ряду механізмів та підходів. Наведемо ключові елементи оптимізаційного механізму (рис. 2.6): автоматизація процесів. Це дозволить ефективно ведення обліку, спростить процеси і зменшить ймовірність помилок; визначення стандартів обліку. Це забезпечить єдність в обліку та полегшить аналіз; створення централізованої бази даних. Це полегшить доступ до інформації та сприятиме її актуальності; аналіз та оптимізація витрат.

Рис. 2.6. Оптимізація управління обліком основних засобів

Оптимізація управління обліком основних засобів допомагає підприємствам ефективно використовувати свої ресурси, зменшити витрати та забезпечити точний та надійний облік активів.

Таким чином, вдосконалення обліку основних засобів стає важливим елементом фінансового управління підприємством, сприяючи покращенню ефективності та визначенню стратегій розвитку. Вдосконалення обліку основних засобів допоможе підприємству уникнути помилок, забезпечить точність фінансової звітності та оптимізує управління активами.

Висновки до другого розділу

1. СТОВ «ТРОПІК» достатньо забезпечене земельними, трудовими, основними та оборотними ресурсами, ефективно їх використовує та отримує прибуток для нарощування процесу виробництва та здійснення ефективної діяльності. Підприємство є спеціалізованим та має зерно-олійний напрямок. Враховуючи в яким умовах перебувають наразі всі вітчизняні підприємства СТОВ «ТРОПІК» в 2022 та 2023 рр. мало тенденцію до зниження показників ліквідності, ділової активності, фінансової незалежності хоча при цьому зуміло зберегти свої позиції і його рейтинг залишився на рівні «А».

2. В СТОВ «ТРОПІК» бухгалтерія організована у вигляді внутрішнього бухгалтерського відділу який працює як самостійний підрозділ. Відмітимо, що положення облікової політики в СТОВ «ТРОПІК» закріплені однойменним наказом. Розглянуто елементи, які включені в облікову політику СТОВ «ТРОПІК». Відмічено, що організація бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавства, забезпечує точність та надійність фінансової звітності та задовольняла потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів інформації.

3. Практика ведення обліку операцій пов'язаних з основними засобами в СТОВ «ТРОПІК» знаходиться на достатньо високому рівні. В СТОВ «ТРОПІК» застосовуються типові первинні документи для обліку основних засобів операцій, пов'язаних із придбанням, використанням, обслуговуванням та вибуттям цих засобів. Відповідно до Плану рахунків облік основних засобів відбувається за допомогою рахунку 10 «Основні

засоби». Відображення операцій з обліку основних засобів відбувається за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS:Бухгалтерія».

4. Пропонуємо до рахунку 10 «Основні засоби» здійснювати запропоновану деталізацію різних груп основних засобів, яка включає в себе субрахунки та аналітичні рахунки. Аналітика може визначатися самим підприємством відповідно до його потреб та особливостей господарської діяльності.

5. Запропоновано оптимізацію управління обліком основних засобів, яка може бути реалізована за допомогою ряду механізмів та підходів, а саме: побудова оптимальної структури бухгалтерського обліку основних засобів; створення оптимальної структури для підтримки ОЗ у функціональному стані, що дозволить підприємствам ефективно використовувати свої ресурси, зменшити витрати та забезпечити точний та надійний облік активів.

6. Запропоновані аспекти щодо вдосконалення обліку основних засобів: ідентифікація та класифікація основних засобів; оновлення інвентарних карток необхідно здійснювати з усією необхідною інформацією (дата придбання, вартість, строк служби тощо); впровадження штрих-кодів або QR-кодів для полегшення ідентифікації та ведення обліку; визначення правил амортизації; використання бухгалтерського софту для ефективного ведення обліку основних засобів; графік документообігу є важливим інструментом для упорядкування руху документів і забезпечення своєчасного їх надходження в бухгалтерію; аудит та ревізія.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

3.1. Місце аналізу в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів

Забезпечення повної, адекватної та достовірної інформації щодо основних засобів в системі обліково-аналітичного забезпечення дозволить підприємству обґрунтувати стратегію в сфері ефективного управління ОЗ підприємства, відповідно будуть прийматися оперативні рішення. Крім бухгалтерського обліку, роль такого генератора інформації для потреб управління виконує аналіз.

Аналіз основних засобів в системі обліково-аналітичного забезпечення займає ключове місце, оскільки це дозволяє ефективно управляти цими активами та приймати обґрунтовані управлінські рішення [1]. Наведемо основні аспекти аналізу в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів:

1. Обліково-аналітична система дозволяє ідентифікувати та класифікувати основні засоби залежно від їх характеристик, наприклад, виду, функціонального призначення, стану тощо. Це допомагає створити структуровану базу даних для подальшого аналізу.

2. Система обліку забезпечує реєстрацію амортизації для кожного основного засобу. Аналіз амортизації дозволяє визначити темпи зносу та вплив амортизаційних витрат на фінансовий стан підприємства.

3. Аналіз облікових даних про основні засоби взаємодіє з фінансовим аналізом. Він включає в себе розгляд таких показників, як вартість активів, їхню ліквідність, рентабельність та ефективність використання.

4. Обліково-аналітична система допомагає включати основні засоби в

процес планування та бюджетування. За допомогою аналізу можна визначити потреби в нових активах, розподілити бюджетні кошти на обслуговування та ремонт існуючих засобів.

5. Аналіз витрат на утримання та експлуатацію основних засобів допомагає управлінцям виявляти можливості для оптимізації вартості володіння активами. Це може включати в себе раціоналізацію обслуговування, ремонту та заміни обладнання.

6. Обліково-аналітична система може містити інформацію про страхування основних засобів. Аналіз цих даних дозволяє оцінити ризики втрат та несподіваних витрат.

7. Аналіз даних про основні засоби є важливою частиною стратегічного планування підприємства. Він допомагає приймати рішення щодо розвитку, модернізації та оптимізації активів.

8. Система обліку допомагає визначити час для реалізації застарілих або непотрібних основних засобів та їх списання.

Аналіз в системі обліково-аналітичного забезпечення дозволяє здійснювати повноцінний контроль та управління активами підприємства, що сприяє його ефективному функціонуванню та стратегічному розвитку [3].

Система обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами базується на теоретичних міркуваннях і включає підсистеми обліку, аналізу та контролю, які взаємодіють з інформаційними потоками для формування якісних даних та забезпечення прийняття управлінських рішень.

«Метою функціонування вищевказаної системи є формування та передача якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення та обґрунтованості прийняття управлінських рішень щодо ОЗ на підприємствах» [2].

Система обліково-аналітичного забезпечення призначена для забезпечення інформаційних, обліково-аналітичних, контрольних функцій управління та оновлення основних засобів. Система складається з таких

підсистем, як облік, аналіз і контроль. Підсистема бухгалтерського обліку включає фінансовий, управлінський облік і податковий компоненти. Аналіз охоплює такі підсистеми, як економіка, фінанси та інвестиції або стратегічний аналіз.

Відмітимо, що одним із важливих елементів здійснення аналізу є технічні прийоми та способи аналізу, які можна назвати інструментарієм аналізу. Ці технічні прийоми та способи допомагають вивчити документи, дані, інформацію, яка підлягає аналізу, а також систематично розкрити різні аспекти об'єкта аналізу. Аналіз основних засобів може включати в себе різноманітні технічні прийоми та інструментарії для оцінки їхньої ефективності та стану. Їх можна приміняти на будь-якому етапі проведення дослідження для: «первинної обробки зібраної інформації, вивчення стану та закономірностей розвитку, визначення впливу факторів, підрахунку невикористаних резервів, узагальнення результатів аналізу» [9].

Як зазначає Брадула О.М. аналіз є «головним інформаційно утворюючим елементом системи управління, сучасний стан аналітичного забезпечення далеко не повною мірою відповідає вимогам ефективного менеджмент аналіз здебільшого є ретроспективним» [5].

«Аналітично-дослідницький процес має бути націлений не тільки на оцінку сучасного стану та ефективності використання ОЗ, а бути перспективним, стратегічно орієнтованим» [23].

Аналітично-дослідницький процес, спрямований на оцінку основних засобів (ОЗ), повинен бути більше, ніж просто вивчення сучасного стану. Він має враховувати стратегічні цілі та перспективи використання ОЗ для підтримки розвитку підприємства: стратегічне планування, аналіз того, які основні засоби потрібні для досягнення стратегічних цілей підприємства; оцінка технологічних трендів, вивчення нових технологій та їхнього впливу на потреби в основних засобах; аналіз ринкових умов, врахування змін у ринкових умовах та їх вплив на потреби в ОЗ; оцінка конкурентного середовища, аналіз того, як конкуренція використовує основні засоби та їх

ефективність; планування обсягів виробництва, визначення потреб в ОЗ на основі планів розвитку та обсягів виробництва; управління життєвим циклом Оз, розгляд управлінських рішень щодо закупівлі, експлуатації, ремонту та виведення з експлуатації ОЗ; фінансовий аналіз, врахування фінансових показників пов'язаних з ОЗ, таких як амортизація, рентабельність, пов'язані витрати тощо, планування зручностей та інфраструктури, розгляд потреб в ОЗ для підтримки інфраструктури та зручностей; оцінка ризиків та резервний план, аналіз можливих ризиків, пов'язаних з Оз, та розробка резервних планів; екологічний аналіз, вивчення екологічних впливів використання ОЗ та можливостей екологічної ефективності.

Загальна мета полягає в тому, щоб не лише аналізувати поточний стан, але і визначити, як основні засоби можуть бути оптимально використані для досягнення стратегічних цілей та забезпечення конкурентних переваг.

Як з означає Покинйчереда В.В. «ефективне управління основними засобами потребує налагодженої системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної своєчасно формувати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання ОЗ» [42].

В додатку 3 наведено інформацію щодо місця аналізу в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів.

3.2. Аналіз наявності та руху основних засобів

Одним з важливіших факторів збільшення виробництва продукції є забезпечення підприємства необхідної кількості та різноманітності ОЗ, а також більш повне й ефективне використання їх.

Аналіз основних засобів підприємства є важливою частиною фінансового аналізу. Основні засоби включають усі матеріальні активи, які призначені для тривалого використання в процесі виробництва та надання послуг. Основна мета аналізу - оцінити ефективність використання активів

підприємства та забезпечити їхню оптимальну структуру [48].

Для виконання завдання з аналізу основних засобів щодо забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів, а також рівня використання їх за узагальнюючими й окремими показниками, можна виконати наступні кроки: розрахувати загальні показники забезпеченості основними засобами, такі як загальна вартість основних засобів на одного співробітника або на одиницю виробничого простору; розглянути узагальнюючі показники, такі як оборотність основних засобів, що дозволяють визначити, як швидко підприємство повертає інвестиції в основні засоби; проаналізувати динаміку забезпеченості та використання основних засобів протягом певного періоду [33]. Виявлення тенденцій дозволяє приймати рішення щодо оптимізації та планування майбутнього розвитку.

Вплив використання основних засобів на обсяг виробництва продукції та інші показники може бути оцінений через декілька ключових показників: оборотність основних засобів визначає, наскільки ефективно підприємство використовує свої основні засоби для генерації обсягу продукції; коефіцієнт використання основних засобів визначає ефективність використання основних засобів у виробничому процесі. Ці показники дозволяють керівництву підприємства визначити, наскільки ефективно використовуються основні засоби у виробничому процесі, а також визначити зв'язок між вкладенням в основні засоби та результатами виробництва.

У рамках дослідження про наявність і рух основних засобів, їх технічний стан, витрати на формування і відтворення, інтенсивності та ефективності використання, проведено аналіз показників, що відображають дані характеристики. Зазначена інформація є повною, адекватною та достовірною з урахуванням наявних даних та джерел, які були використані під час проведення аналізу.

Аналіз як правило починають з вивчення наявності основних засобів, їхньої динаміки та структури є першим і важливим кроком у проведенні

аналізу [1]. Це допомагає зрозуміти, яким чином підприємство володіє та використовує свої матеріальні активи для виробництва та надання послуг. При цьому необхідно звернути увагу на: розглянути динаміку змін у наявності основних засобів протягом певного періоду. це може включати приріст або втрату активів, їхню зношеність, продажі або виведення з експлуатації; класифікувати основні засоби за різними категоріями (наприклад, будівлі, обладнання, транспортні засоби).

Аналіз цих аспектів допомагає визначити сильні та слабкі сторони управління основними засобами та визначити можливі резерви для поліпшення ефективності використання активів підприємства (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Наявність, рух і структура основних засобів, тис.грн

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	2020р. у % до 2018р.
1. Наявність на початок року, усього	3319,0	3439,0	3901,0	6353,0	9346,0	281,5
в т.ч. будинки і споруди	1379,2	1468,5	1066,4	3340,5	6113,1	180,1
машини та обладнання	597,4	619,0	867,2	980,0	1075,7	443,2
транспортні засоби	1294,2	1301,3	1886,2	1945,5	2064,8	159,6
інструменти, прилади та інвентар	48,2	50,2	81,2	87,0	92,4	191,7
2. Надійшло, усього	133,0	479,0	2515,0	3077,0	756,0	568,4
в т.ч. будинки і споруди	75,2	289,5	548,2	1184,2	336,5	447,5
машини та обладнання	-	-	1248,5	483,4	248,2	-
транспортні засоби	45,6	164,5	685,9	984,4	145,5	319,1
інструменти, прилади та інвентар	12,2	25,0	32,4	42,5	25,8	211,5
3. Вибуло, усього	13	17	63	84	109	838,5
будинки і споруди	8	10	42	65	74	925,0
транспортні засоби	5	7	21	19	35	700,0
4. Наявність на кінець року, усього	3439,0	3901,0	6353,0	9346,0	9993,0	290,6
в т.ч. будинки і споруди	1468,5	1066,4	3340,5	6113,1	5973,1	406,7
машини та обладнання	619,0	867,2	980,0	1075,7	1175,7	189,9
транспортні засоби	1301,3	1886,2	1945,5	2064,8	2761,1	212,2
інструменти, прилади та інвентар	50,2	81,2	87,0	92,4	82,8	164,9
5.Річний приріст(скорочення),усього	120,0	462,0	2452,0	2993,0	647,0	539,2
в т.ч. будинки і споруди	89,3	-402,1	2273,6	2772,6	-140,0	
машини та обладнання	21,6	248,2	112,8	95,7	100,0	462,9
транспортні засоби	7,1	584,9	59,3	119,3	696,3	98р.б.
інструменти, прилади та інвентар	2,0	31,0	5,8	5,4	-9,6	

Основні засоби підприємства можна поділити на кілька категорій

залежно від їхнього призначення та характеру використання: промислово-виробничі, непромислові, засоби невиробничого призначення. Також прийнято виділяти активну (робочі машини та обладнання) від пасивної частини основних фондів, а також виділяючи різні підгрупи за їх функціональним призначенням [2].

Оптимальне поєднання активних і пасивних частин, потужності і робочих машин є вирішальним аспектом, який визначає окупність інвестицій, прибутковість або фінансовий стан підприємства. Це особливо важливо. Ця інформація дозволяє оцінити витрати, пов'язані з формуванням і відтворенням основних засобів, оскільки від їхнього оптимального поєднання багато в чому залежать фондоддача, рентабельність фондів і фінансовий стан підприємства.

Насамперед, зроблено відповідний перелік таких засобів із зазначенням їх кількості та показників наявності. Також було досліджено технічний стан зазначених засобів, з урахуванням факторів, що впливають на їх використання та ефективність. Аналіз показав, що основні засоби належним чином підтримуються та знаходяться у задовільному технічному стані. Наведена інформація в табл. 3.1 за досліджуваний період відбулися значні зміни в наявності та структурі основних засобів. Вартість основних засобів на поч.року зросла майже в 3 рази, або на 181,5 %. Значно зросла частка активної частини, що вказує на позитивну динаміку. За досліджуваний період технічний стан основних засобів на підприємстві дещо покращився за рахунок інтенсивнішого оновлення їх. Найбільшу питому вагу в загальній вартості основних засобів займали будинки і споруди близько 65 %.

Врахування стану основних засобів є важливим елементом для науково обґрунтованого планування відтворення. В додатку И здійснимо оцінку руху та функціонального стану основних засобів СТОВ «ТРОПІК». Два основні показники, які використовуються для оцінки стану основних засобів, це коефіцієнти зносу і придатності. Коефіцієнт зносу (амортизації) показник вказує на те, наскільки швидко основний засіб втрачає свою вартість

внаслідок експлуатації в 2022 р. він склав 30,33 % це означає, що на момент вимірювання (якщо взяти за основу 1), лише 33% (або 0,33 від 1) вартості основних засобів було вже зношено або використано. Останні 67% залишаються в експлуатаційному стані. Коефіцієнт придатності вказує на те, яку частину свого ресурсу основний засіб вже використав. Коефіцієнт придатності дорівнює 0,69, це означає, що основний засіб вже використав 69,67% свого можливого ресурсу. Ці дані допомагають підприємствам розробляти стратегії заміни, модернізації або ремонту основних засобів відповідно до їхнього стану та ресурсу. Такий підхід дозволяє ефективно використовувати ресурси підприємства і забезпечує його стійкість у довгостроковій перспективі.

фондоозброєність і технічна озброєність праці є узагальнюючими показниками, які характеризують рівень забезпеченості підприємства основними засобами виробництва. (рис. 3.1).

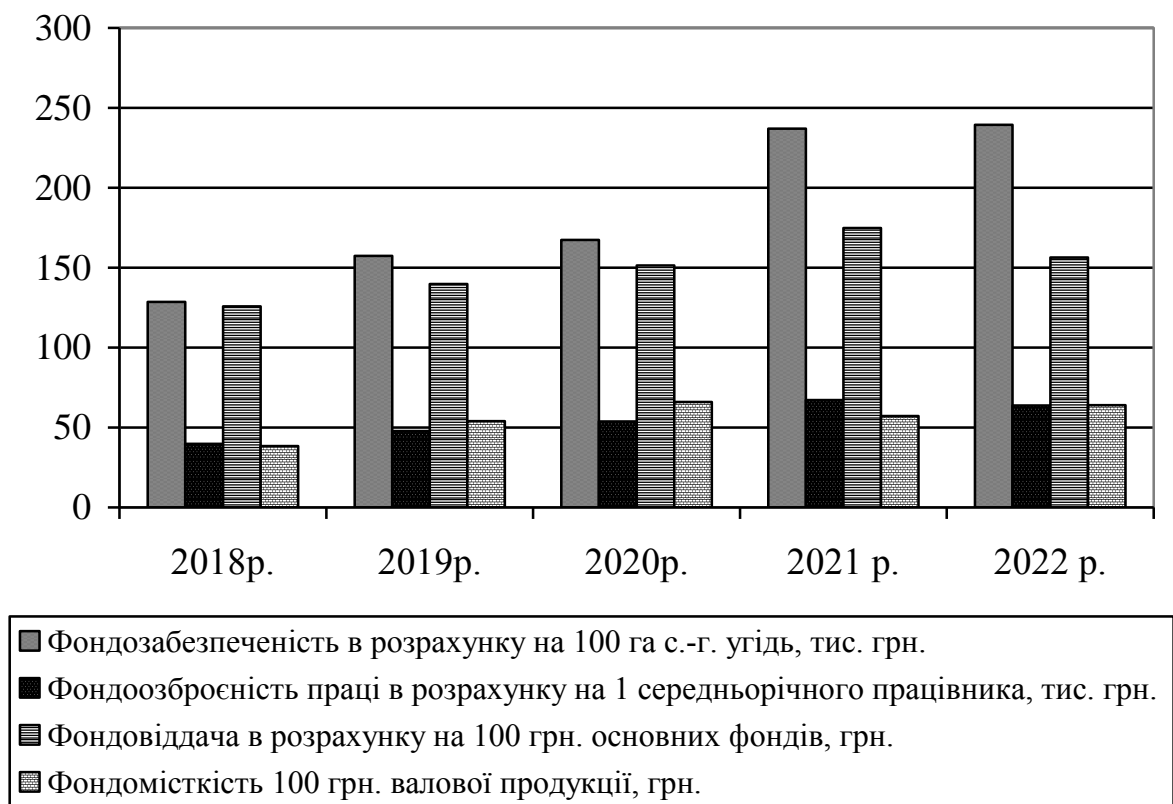

Рис. 3.1. Рівень забезпеченості підприємства основними засобами виробництва та ефективність їх використання

В 2023 р. на одного працівника припадає 63,73 тис. грн. основних засобів. Цей показник є найбільшим був в 2021 роками (67,11 тис.грн) за рахунок того, що у 2021 р. найбільша вартість основних засобів та відносно невисока чисельність працівників. Фондовіддача теж у 2021 р. найбільша, так як більша вартість виробленої продукції, хоча тут більша і вартість основних засобів. Показник фондомісткості обернено-пропорційний до фондovіддачі, то відповідно фондомісткість найбільша у 2020 р. Таким чином, СТОВ «ТРОПІК» має відносно стійкий стан ефективного використання основних засобів.

Крім того, було проведено дослідження ступеня та ефективності використання основних засобів. Він оцінював використовувані засоби, їх використання та вплив на виробничий процес шляхом вивчення показників, які відображають ресурси та ефективність. Ці результати дозволяють нам оцінити ефективність використання основних засобів і визначити можливі шляхи покращення. Для більш детального аналізу наведемо аналітичне вирівнювання та оцінку середньорічних витрат на основні засоби за даними СТОВ «ТРОПІК».

Щоб визначити незалежність змінних, можна використати рівняння прямої (лінійної трендової моделі), яка ілюструє, як події відбуваються з різною мірою одна до одної в процесі. Аналітичне вирівнювання ряду динаміки середньорічної вартості основних засобів за рівнянням прямої має вигляд:

$$y_t = a_0 + a_1 t \quad (3.1)$$

де y_t – теоретичні значення результативної ознаки;

a_0 – початок відліку або значення y_t при умові, що $t=0$;

a_1 – коефіцієнт регресії, який показує, як змінюється y_t при кожній зміні t на одиницю;

t – значення факторної ознаки.

Невідомі параметри a_0 та a_1 визначаються способом найменших квадратів:

$$\sum y = na_0 + a_1 \sum t \quad (3.2)$$

$$\sum yt = a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 \quad (3.3)$$

де y – фактичний рівень обіговості ряду динаміки;

n – кількість років;

a_0 – рівень обіговості при умові, що $t = 0$;

a_1 – щорічний приріст чи зниження середньорічної вартості основних засобів.

Для проведення розрахунків складаємо допоміжну таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Дані для проведення трендового аналізу

Роки (t)	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	Елемент для розрахунку параметрів			
		$Y_t = a_0 + a_1 t$			
		t	t ²	yt	Розрахункове значення (yt)
2018	3319	1	1	3319	2278,0
2019	3439	2	4	6878	3774,8
2020	3901	3	9	11703	5271,6
2021	6353	4	16	25412	6768,4
2022	9346	5	25	46730	8265,2
Сума	26358	15	55	94042	26358,0

Аналітичне вирівнювання рядів даних є важливим методом для опису закономірностей розвитку в часі. Цей процес використовується для виявлення та апроксимації трендів, що можуть бути прихованими в емпіричних даних. Вирівнювання ряду допомагає виділити систематичні зміни та закономірності у часовому ряді, забезпечуючи краще розуміння його структури. Отримане рівняння має вигляд: $y = 1496,8x + 781,2$ число 1496,8 означає щорічне зростання середньорічної вартості основних засобів.

$$Y_{2018} = 1496,8 * 1 + 781,2 = 2278,0$$

$$Y_{2019} = 1496,8 * 2 + 781,2 = 3774,8$$

$$Y_{2020} = 1496,8 * 3 + 781,2 = 5271,6$$

$$Y_{2021} = 1496,8 * 4 + 781,2 = 6768,4$$

$$Y_{2022} = 1496,8 * 5 + 781,2 = 8265,2$$

Зробимо прогноз на 2 роки вперед для визначення тенденції:

$$Y_{2023} = 1496,8 * 6 + 781,2 = 9762,0$$

$$Y_{2024} = 1496,8 * 7 + 781,2 = 11258,8$$

За допомогою поліноміальної та лінійної функцій здійснимо вирівнювання ряду (рис. 3.2).

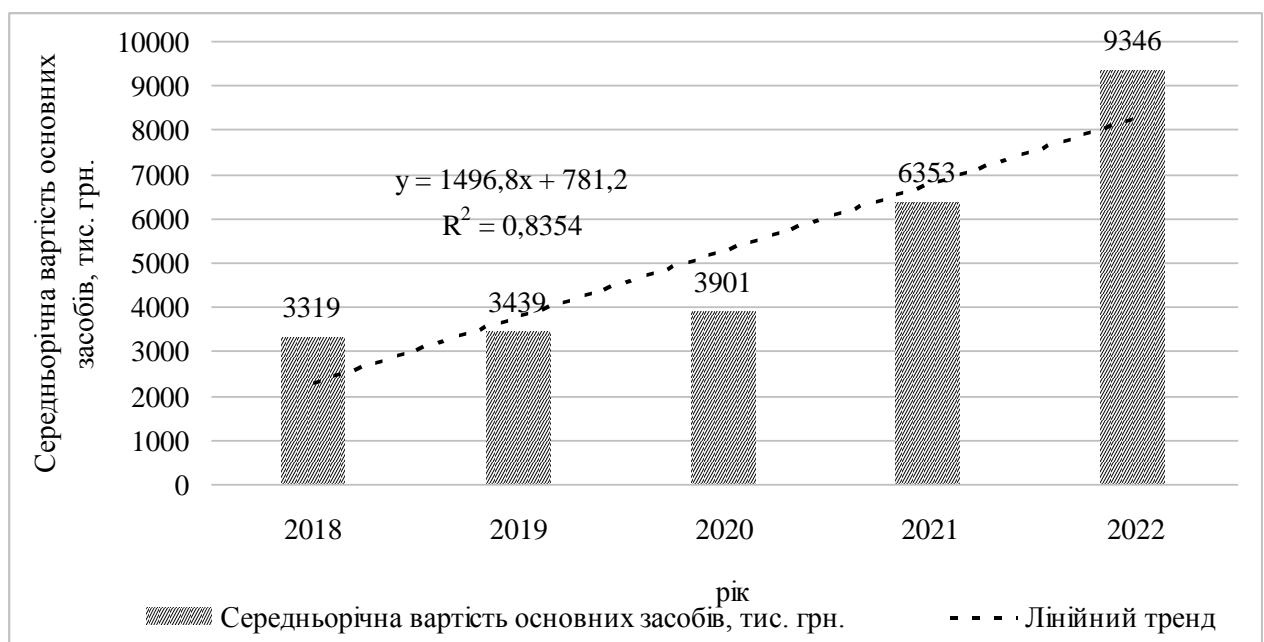

Рис. 3.2. Аналітичне вирівнювання середньорічної вартості основних засобів

Відповідно до отриманих даних середньорічна вартість основних фондів зростає. Пропонується класифікувати активний сегмент основних засобів (робочі машини та обладнання) і пасивний сегмент, а також окремі підгрупи за їх функціональним призначенням (виробничі будівлі, склади, робочі та силові машини, обладнання тощо). Для оптимізації використання основних засобів необхідно надати детальну інформацію про резерви, які можна використовувати більш ефективно. Оптимальне поєднання активних і пасивних частин, силових агрегатів і робочого обладнання є дуже актуальним з точки зору капітальних і фінансових показників підприємства. Технічні досягнення є одним із способів ефективного розвитку підприємства.

У цілому, надана інформація про наявність і рух основних засобів, їх технічний стан, витрати на формування і відтворення, інтенсивність та ефективність використання є повною, адекватною та достовірною. Вона базується на проведеному аналізі та враховує усі необхідні фактори і показники. Отримані результати дають змогу зробити висновки та прийняти рішення щодо подальшого використання та покращення основних засобів.

3.3. Оцінка та напрями підвищення ефективності використання основних засобів

Ефективність управління основними засобами є проблемою для вітчизняних підприємств, вирішення якої може сприяти створенню необхідних умов для здійснення промислово-господарської діяльності. В економіці аграрний сектор є основним матеріально-технічним забезпеченням основної частини виробництва. Ефективне функціонування матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств є запорукою їх господарської діяльності, безперебійного виробництва та ефективності сільськогосподарського виробництва. Існує дефіцит інформації з економічних проблем, пов'язаних із формуванням та використанням основних засобів виробництва в ринкових умовах, що зумовлює необхідність застосування нових методичних та аналітичних підходів для різних сільськогосподарських підприємств. Необхідно проводити дослідження з метою визначення зв'язку між рівнем забезпеченості та ефективністю використання основних засобів.

Подолянчук О.А., Химич Г.М. відмічають, що «ефективність як економічна категорія характеризується співвідношенням отриманих економічних результатів та відповідних витрат, завдяки яким були отримані ці результати» [41]. На думку Богацької Н.М. «економічна ефективність передбачає досягнення максимального виробничого результату за

найменшого ризику втрат» [2]

Ларка М.І., Горжій Д.О. до системи показників ефективності використання основних засобів відносять «виробництво валової продукції на одиницю основних засобів і на одиницю земельної площі із застосуванням показників продуктивності праці, собівартості продукції та чистого доходу» [26]. Кленін О. В. відносить «показники виробництва валової продукції на одиницю основних засобів, а також продуктивність праці і рентабельність виробництва» [19].

Таким чином, оцінка ефективності використання основних засобів є ключовим етапом для обґрунтування стратегії їх розвитку і взагалі для ефективного управління підприємством, комплексним завданням, яке об'єднує фінансові, виробничі та стратегічні аспекти управління підприємством та передбачає: оптимізація виробничих процесів, оцінка роботи основних засобів дозволяє виявити ефективні та неефективні елементи виробничих процесів. це дає можливість вдосконалити робочі процедури та зменшити витрати, фінансова стабільність, забезпеченість підприємства необхідними основними засобами впливає на його фінансову стійкість. правильне використання, ремонт і обслуговування зменшують ризик непередбачених витрат на відновлення чи заміну, планування розвитку, знання ефективності основних засобів допомагає в розробці стратегії розвитку підприємства. це може включати в себе придбання нового обладнання, модернізацію існуючих чи розширення виробничих потужностей, забезпечення якості продукції, ефективне використання основних засобів може впливати на якість виробленої продукції. справне обладнання та його належний догляд забезпечують високу якість та надійність продукції, вплив на середовище. врахування ефективності використання основних засобів може допомогти зменшити негативний вплив підприємства на навколишнє середовище, наприклад, енергоефективніше використання ресурсів може зменшити викиди в атмосферу.

Системи показників ефективності використання основних засобів може включати різноманітні аспекти діяльності підприємства, які дозволяють визначити, наскільки ефективно використовуються його ресурси. На нашу думку ключовими показниками ефективності для основних засобів можуть бути: фондоозброєність (фондовіддача), вартість виробництва на одиницю основного засобу, коефіцієнт використання основного засобу, затрати на обслуговування та ремонт, технічна готовність (визначає, яка частина основних засобів готова до використання в будь-який момент), час безвідмовної роботи (вимірює, як довго обладнання працює без відмов та збоїв), коефіцієнт інтенсивності оновлення основних засобів.

Коефіцієнту інтенсивності оновлення основних засобів приділимо особливу увагу через складність його структури. Коефіцієнт інтенсивності оновлення показує скільки гривень вартості вибулих основних засобів припадає на 1 гривню вартості введених. Цей показник схожий на ваги: відображає напрямок розвитку основних засобів. І він більш близький до якісних показників, ніж кількісних, тому оцінка результату цього показника найменш зрозуміла при трактуванні (чи його високий рівень або навпаки низький), у зв'язку з чим коефіцієнту інтенсивності оновлення часто приділяють мало уваги та/або навіть опускають його зовсім. Пропонуємо визначати характер значення цього коефіцієнта через його співвідношення з іншими коефіцієнтами, взявши за основу методику «золотого правила» (табл. 3.3).

Коефіцієнт інтенсивності оновлення є важливим показником для визначення темпів модернізації та оновлення основних засобів підприємства. Його аналіз та інтерпретація у контексті інших фінансових показників може дати вам уявлення про те, як підприємство управляє своїм капітальним активом. Загальний підхід полягає в тому, щоб розглядати коефіцієнт інтенсивності оновлення в комплексі з іншими фінансовими та виробничими показниками для отримання повної картини ефективності управління основними засобами на підприємстві.

Таблиця 3.3

Аналіз та інтерпретація коефіцієнта інтенсивності
оновлення на підставі його співвідношення з іншими показниками

Правило 1			
Показники	Темп зростання коефіцієнту інтенсивності оновлення	$< 1 <$	Темп зростання виручки
Формули	$T(KIO) = \frac{KIO_2}{KIO_1}$		$T(B) = \frac{B_2}{B_1}$
Інтерпретація	Невиконання цього правила свідчить про ризик підприємства: відбувається збільшення темпів виведення основних засобів, тоді як підстави для цього як скорочення обсягу виробництва, у великих темпах немає. У тому випадку, якщо має місце збільшення обсягу виробництва (продажів), компанія не повинна коригувати знос скороченням парку основних засобів у більшому темпі, ніж раніше. Звернімо увагу на різні періоди показників у співвідношенні – перевищення виведення основних засобів над їх введенням, тобто зменшення обсягу цих активів має бути наслідком зниження обсягів продажів компанії, а не причиною. Зазначимо, що при проведенні компанією якихось глобальних змін (перепрофілювання, введення обладнання іншого класу продуктивності тощо) порушення цього співвідношення покаже необґрунтований ризик, тому слід виявляти такі нетипові тренди при проведенні попереднього етапу аналізу.		
Правило 2			
Показники	Темп зростання коефіцієнту зносу	$< 1 <$	Темп зростання коефіцієнту інтенсивності оновлення
Формули	$T(KZ) = \frac{KZ_2}{KZ_1}$		$T(KIO) = \frac{KIO_2}{KIO_1}$
Інтерпретація	Порушення цього правила вказує на виведення незношених основних засобів, тобто проведення невідповідної стратегії розвитку основних засобів, оскільки вибуття зношених основних засобів має зменшувати рівень зносу.		

Для виявлення резервів підвищення інтенсивності й ефективності використання основних засобів можна використовувати наступні заходи (рис. 3.3):

Рис. 3.3. Заходи щодо виявлення резервів підвищення інтенсивності й ефективності використання основних засобів

Аналіз і впровадження таких заходів може призвести до покращення ефективності використання основних засобів та забезпечення оптимального використання ресурсів для досягнення більш високого рівня виробничої продуктивності.

Таким чином, підвищення ефективності використання основних засобів є важливим завданням для підприємств. Існує кілька напрямків та стратегій, які можуть сприяти у підвищенні продуктивності та оптимізації використання основних засобів: планування обслуговування та ремонту, оптимізація виробничих процесів, впровадження новітніх технологій, оптимізація експлуатаційного режиму, управління життєвим циклом основного засобу.

Висновки до третього розділу

1. Визначено, що аналіз в системі обліково-аналітичного забезпечення дозволяє здійснювати повноцінний контроль та управління активами підприємства, що сприяє його ефективному функціонуванню та стратегічному розвитку. Система обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами базується на теоретичних міркуваннях і включає підсистеми обліку, аналізу та контролю, які взаємодіють з інформаційними потоками для формування якісних даних та забезпечення прийняття управлінських рішень.

2. За досліджуваний період відбулися значні зміни в наявності та структурі основних засобів. Вартість основних засобів на поч.року зросла майже в 3 рази. Значно зросла частка активної частини, що вказує на позитивну динаміку. Найбільшу питому вагу в загальній вартості основних засобів займали будинки і споруди близько 65 %. Коефіцієнт зносу в 2022 р. склав 30,33 % це означає, що на момент вимірювання, лише 30,33% (або 0,33 від 1) вартості основних засобів було вже зношено або використано. Останні 67% залишаються в експлуатаційному стані. Коефіцієнт придатності дорівнює 0,69, це означає, що основний засіб вже використав 69,67% свого можливого ресурсу.

3. В 2023 р. на одного працівника припадало 63,73 тис. грн. основних засобів. Цей показник є найбільшим був в 2021 роками (67,11 тис.грн) за

рахунок того, що у 2021 р. найбільша вартість основних засобів та відносно невисока чисельність працівників. Фондовіддача теж у 2021 р. найбільша, так як більша вартість виробленої продукції, хоча тут більша і вартість основних засобів. Показник фондомісткості обернено-пропорційний до фондovіддачі, то відповідно фондомісткість найбільша у 2020 р. СТОВ «ТРОПІК» має відносно стійкий стан ефективного використання основних засобів.

4. Аналітичне вирівнювання рядів даних є важливим методом для опису закономірностей розвитку в часі. Цей процес використовується для виявлення та апроксимації трендів, що можуть бути прихованими в емпіричних даних. Вирівнювання ряду допомагає виділити систематичні зміни та закономірності у часовому ряді, забезпечуючи краще розуміння його структури. Отримане рівняння має вигляд: $y = 1496,8x + 781,2$ число 1496,8 означає щорічне зростання середньорічної вартості основних засобів.

5. Коефіцієнт інтенсивності оновлення є важливим показником для визначення темпів модернізації та оновлення основних засобів підприємства. Загальний підхід полягає в тому, щоб розглядати коефіцієнт інтенсивності оновлення в комплексі з іншими фінансовими та виробничими показниками для отримання повної картини ефективності управління основними засобами на підприємстві. Здійснено аналіз та інтерпретація коефіцієнта інтенсивності оновлення на підставі його співвідношення з іншими показниками.

6. Підвищення ефективності використання основних засобів є важливим завданням для підприємств. Існує кілька напрямків та стратегій, які можуть сприяти у підвищенні продуктивності та оптимізації використання основних засобів: планування обслуговування та ремонту, оптимізація виробничих процесів, впровадження новітніх технологій, оптимізація експлуатаційного режиму, управління життєвим циклом основного засобу.

ВИСНОВКИ

1. Наголошено, що основні засоби - це майновий актив, який має матеріальну форму та використовуються для досягнення операційних цілей підприємства та забезпечують операційну діяльність підприємства протягом тривалого періоду, зазвичай більше одного року (операційного циклу) підлягають амортизації, що відображає процес їхнього зносу, як морального так і фізичного в часі.

2. Визначено критерії, які допомагають правильно відобразити основні засоби в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства. Критерії визначення основного засобу можуть відрізнятися в залежності від контексту та стандартів бухгалтерського обліку, які застосовуються. Загальною метою визначення основного засобу є надання достовірної та корисної інформації для різних зацікавлених сторін, що допомагає приймати обґрунтовані управлінські та стратегічні рішення.

3. СТОВ «ТРОПІК» достатньо забезпечене земельними, трудовими, основними та оборотними ресурсами, ефективно їх використовує та отримує прибуток для нарощування процесу виробництва та здійснення ефективної діяльності. Підприємство є спеціалізованим та має зерно-олійний напрямок. Враховуючи в яким умовах перебувають наразі всі вітчизняні підприємства СТОВ «ТРОПІК» в 2022 та 2023 рр. мало тенденцію до зниження показників ліквідності, ділової активності, фінансової незалежності хоча при цьому зуміло зберегти свої позиції і його рейтинг залишився на рівні «А».

4. В СТОВ «ТРОПІК» бухгалтерія організована у вигляді внутрішнього відділу який працює як самостійний підрозділ. Відмітимо, що положення облікової політики в СТОВ «ТРОПІК» закріплені однойменним наказом. Розглянуто елементи, які включені в облікову політику СТОВ «ТРОПІК». Відмічено, що організація бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавства, забезпечує точність та надійність фінансової звітності та

задовольняла потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів інформації.

5. Практика ведення обліку операцій пов'язаних з основними засобами в СТОВ «ТРОПІК» знаходиться на достатньо високому рівні. В СТОВ «ТРОПІК» застосовуються типові первинні документи для обліку основних засобів операцій, пов'язаних із придбанням, використанням, обслуговуванням та вибуттям цих засобів. Відповідно до Плану рахунків облік основних засобів відбувається за допомогою рахунку 10 «Основні засоби». Відображення операцій з обліку основних засобів відбувається за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «BAS:Бухгалтерія».

6. Пропонуємо до рахунку 10 «Основні засоби» здійснювати запропоновану деталізацію різних груп основних засобів, яка включає в себе субрахунки та аналітичні рахунки. Аналітика може визначатися самим підприємством відповідно до його потреб та особливостей господарської діяльності.

7. Запропоновано оптимізацію управління обліком основних засобів, яка може бути реалізована за допомогою ряду механізмів та підходів, а саме: побудова оптимальної структури бухгалтерського обліку основних засобів; створення оптимальної структури для підтримки ОЗ у функціональному стані, що дозволить підприємствам ефективно використовувати свої ресурси, зменшити витрати та забезпечити точний та надійний облік активів.

8. Запропоновані аспекти щодо вдосконалення обліку основних засобів: ідентифікація та класифікація основних засобів; оновлення інвентарних карток необхідно здійснювати з усією необхідною інформацією (дата придбання, вартість, строк служби тощо); впровадження штрих-кодів або QR-кодів для полегшення ідентифікації та ведення обліку; визначення правил амортизації; використання бухгалтерського софту для ефективного ведення обліку основних засобів; графік документообігу є важливим інструментом для упорядкування руху документів і забезпечення своєчасного їх надходження в бухгалтерію; аудит та ревізія.

9. За досліджуваний період відбулися значні зміни в наявності та

структурі основних засобів. Вартість основних засобів на поч.року зросла майже в 3 рази. Значно зросла частка активної частини, що вказує на позитивну динаміку. Найбільшу питому вагу в загальній вартості основних засобів займали будинки і споруди близько 65 %. Коефіцієнт зносу в 2022 р. склав 30,33 % це означає, що на момент вимірювання, лише 30,33% (або 0,33 від 1) вартості основних засобів було вже зношено або використано. Останні 67% залишаються в експлуатаційному стані. Коефіцієнт придатності дорівнює 0,69, це означає, що основний засіб вже використав 69,67% свого можливого ресурсу.

10. Аналітичне вирівнювання рядів даних є важливим методом для опису закономірностей розвитку в часі. Вирівнювання ряду допомагає виділити систематичні зміни та закономірності у часовому ряді, забезпечуючи краще розуміння його структури. Отримане рівняння має вигляд: $y = 1496,8x + 781,2$ число 1496,8 означає щорічне зростання середньорічної вартості основних засобів.

11. Коефіцієнт інтенсивності оновлення є важливим показником для визначення темпів модернізації та оновлення основних засобів підприємства. Загальний підхід полягає в тому, щоб розглядати коефіцієнт інтенсивності оновлення в комплексі з іншими фінансовими та виробничими показниками для отримання повної картини ефективності управління основними засобами на підприємстві. Здійснено аналіз та інтерпретація коефіцієнта інтенсивності оновлення на підставі його співвідношення з іншими показниками.

12. Підвищення ефективності використання основних засобів є важливим завданням для підприємств. Існує кілька напрямків та стратегій, які можуть сприяти у підвищенні продуктивності та оптимізації використання основних засобів: планування обслуговування та ремонту, оптимізація виробничих процесів, впровадження новітніх технологій, оптимізація експлуатаційного режиму, управління життєвим циклом основного засобу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бізнес-статистика: навч. посібник [Матковський С. О., Гринькевич О.С., Вдовин М. Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З.] К.,2020. Алерта. 280 с.
2. Богацька Н.М. Аналіз основних засобів підприємства: навч. посібн. URL: <http://bogatska-analiz-osnovnih-zasobiv-pidpriemstva>
3. Блоха А.В. Поліпшення забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрного виробництва. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 56-60.
4. Бойко Л.І. Шляхи удосконалення обліку амортизації основних засобів. *Бізнес-Навігатор*. 2021. №1. С. 161-166.
5. Брадул О.М. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій. К.: КНТЕУ, 2019. 356 с.
6. Бугай Т.О., Васільєва Л.М. Узагальнення наукових підходів щодо сутності поняття «основні засоби» як об'єкту бухгалтерського обліку. *Бізнес-Інформ*. 2023. №9. С.186-191.
7. Бугай Т.О., Васільєва Л.М. Критерії визначення основного засобу. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. С.115-116.
8. Бугай Т.О., Васільєва Л.М. Облікова політика: поняття та принципи. Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 11-12 травня 2023 р. Дніпро : факультет обліку і фінансів, 2023. С. 80-81.
9. Васільєва Л.М. Інформаційне забезпечення економічного аналізу інвестиційної привабливості підприємства. *Економічні горизонти*. 2022. №3.С.111-120.

10. Гавриловський О. С., Стащенко Ю. В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 498-502.
11. Гуренко Т.О. Особливості переоцінки основних засобів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2020. Липень. С. 18.
12. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Волоська Н.Р. Сутність поняття «основні засоби». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 4 (04).С. 127- 131.
13. Домбровська Н.Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки*. 2012. №9. URL: <http://masters.donntu.org/.htm>.
14. Задорожний З-М, Муравський В., Костецький Я. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. №46. С. 149–160.
15. Зюкова М.М. Деякі моменти еволюції поняття “оцінка основних засобів”. *Регіональні перспективи*. 2020. №4(11). С. 83-84.
16. Єлісеєва О. К., Ярецько А. М. Методи оцінки основних засобів в умовах законодавчих змін: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економічний форум*. 2017. № 1. С. 223–230.
17. Кафка С.М. Особливості обліку операцій з основними засобами за МСБО 16 та П(С)БО 7: порівняльний аспект. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: матеріали наук.-практ. конф., 2012 р., К. : [б. в.], 2012. С. 223-229.
18. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності. Львів.: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
19. Кленін О. В. Ефективність відтворення основного капіталу підприємств: монографія Д.,2006. 196 с.
20. Колісник О. П., Приходько К. К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. №7. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>

21. Кононова І.В., Бакум А.О. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. № 6. Ч. 2. URL: <http://nbuv.gov.ua2016>.
22. Косовиць Л. Облік основних засобів за МСФЗ. *Головбух*. 2021. № 35. С. 17-23.
23. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2014. 240 с.
24. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. К. : Знання, 2018. 639 с.
25. Кушина О. Об'єкти ОЗ викрадено: що робити бухгалтеру. *Uteka.ua*. 2022. URL: <https://uteka.ua/ua>
26. Ларка М.І., Горжій Д.О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2020. №22 (995). С.38-43.
27. Левицький Н. Удосконалення інструментів облікового відображення об'єктів необоротних активів. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1. https://doi.org3108/galicianvisnyk_tntu2021.01
28. Лисенко Н.М. Облікова інформація в системі управління підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. №9(52). С.62–68.
29. Малахов В., Оніщенко І. Удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів підприємства. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2016. № 1. С. 48–56.
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) Основні засоби. Затверджено Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
31. Михайлов А. М. Основні засоби: визначення та класифікація. *Вісник СДАУ*. 2021. Вип1(10). С 156 – 159.
32. Мусієнко В. Транспортні засоби для потреб армії в умовах воєнного

стану: від юридичних аспектів до документального оформлення й оподаткування. ЛІГА : ЗАКОН. 2022. URL: <https://biz.ligazakon.net>

33. Облік основних засобів: що приніс 2023 рік? URL : <https://ibuhgalter.net/ru/material/1448/28007>

34. Овод Л.В., Войнаренко М.П. Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування механізму управління амортизаційною політикою підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2020. №5(10). С. 192-197.

35. Овод Л.В. Стратегічні управлінські рішення у формуванні амортизаційної політики підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. С. 100 – 103.

36. Озерова О. Майно юрособи забрали на потребу оборони: що з обліком та податками. *Головбух*. 2022. №10. URL: <https://egolovbuh.mcfr.ua>

37. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Управління фінансово-економічною безпекою» другого (магістерського) рівня вищої освіти : навч. посіб. / Л.М.Васільєва, І.П.Приходько, Г.Є.Павлова, О.В.Чернецька, Т.П.Погорелова, О. М. Губарик, С.В.Юрченко; за заг. ред. Л.М.Васільєвої, І.П.Приходька. Дніпро : Біла К.О., 2022. 184 с.

38. Панасенко А. П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку. *Держава та регіони*. 2018. № 3. С. 407–408.

39. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. *Мукачівський державний університет*. 2018. № 18. С. 994-1001.

40. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/w/2755-17>.

41. Подолянчук О.А., Химич Г.М. Методика та аналіз аудиту основних засобів. URL : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/794.pdf>.

42. Покиньючерда В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №17. С.5-11.

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» №817 від 24.12.2004 р. Міністерство фінансів України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

45. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 02.09.2014 р. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

46. Пчелинська Г. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. №51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-13>

47. Рябчук О.Г. Проблеми та напрями вдосконалення аудиту операцій з основними засобами суб'єкта господарювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 2 (19). С. 392-397.

48. Сидорова А. В., Біленко Д. В., Буркіна Н. В. Бізнес-аналітика. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. 104 с.

49. Смолувик Р.Ф. Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів підприємства в сучасних умовах. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2016. №19 (1191). С.111-114.

50. Стригуль Л.С., Тімонова А.С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2019. №32 (1075). С.47-50.

51. Урахування основних засобів у 2023 році: від їх набуття до відрахування. URL : <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/urahuvannya-osnovnih-zasobiv-vid-yih-nabuttya-do-vidrahuvannya/>

52. Фірсова С.М., Гарасюта О.В. Особливості внутрішнього контролю використання необоротних активів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 16.6. С. 184-187.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів СТОВ «ТРОПІК», тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2018 р.
1.	Оцінка ліквідності та платоспроможності							
1.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,52	0,80	1,2	1,6	0,6	115,38
1.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,6	0,6	0,8	0,8	0,6	-
1.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	1,6	1,8	1,8	2,0	1,4	87,50
1.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	0,69	0,9	0,9	0,9	0,48	69,56
2.	Оцінка оборотності оборотних активів							
2.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	4010,00	7938,00	12415,00	10726,00	5163,00	128,75
2.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	3585,00	5077,50	9704,50	5766,00	5731,00	159,86
2.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,12	1,56	1,28	1,86	0,90	114,37
2.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,89	0,64	0,78	0,54	1,11	124,71

Додаток Б

Оцінка ділової активності СТОВ «ТРОПІК»

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2018 р.
Загальний коефіцієнт оборотності капіталу	0,71	1,10	0,58	0,97	0,78	109,66
Фондовіддача необоротних активів, грн	1,93	3,76	1,62	2,01	1,98	102,38
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,12	1,56	0,90	1,86	1,28	114,37
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	322	230	400	194	281	87
Коефіцієнт оборотності оборотних виробничих фондів	2,28	4,28	1,91	3,38	4,02	176,06
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	158	84	188	107	90	57
Коефіцієнт оборотності готової продукції і товарів	4,24	16,37	68,38	34,49	32,37	762,90
Тривалість одного обороту готової продукції і товарів, днів	85	22	5	10	11	13
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	4,82	2,94	1,89	5,21	2,54	52,68
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	75	123	191	69	142	190
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,74	1,11	0,58	1,01	0,82	110,60
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	485	323	622	358	438	90
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	50,88	610,24	765,00	15,31	10,02	19,69
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	7	1	0	24	36	508

Комплексна оцінка фінансового стану СТОВ «ТРОПІК»

Показники	2018р.		2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	2,20	10	6,60	10	8,60	10	14,48	10	7,92	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,12	10	3,20	10	4,20	10	10,87	10	3,53	10	8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів (тривалість одного обороту дебіторської заборгованості)	74,74	9	122,56	6	141,88	5	69,16	9	190,77	3	8
Період оборотності запасів, днів	197,00	3	162,44	4	143,74	6	187,97	4	217,61	2	8
Період оборотності активів, днів	508,26	6	325,92	9	463,49	7	372,57	8	622,10	4	8
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	2,14	10	0,11	10	4,65	10	6,50	10	0,02	10	8
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	96,58	10	99,85	10	93,10	10	87,37	10	99,96	10	8
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	5,32	2	43,24	10	34,64	10	41,55	10	23,08	10	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	1,13	4	14,33	10	8,07	10	12,04	10	4,01	9	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	1,19	4	14,45	10	8,54	9	12,54	10	4,01	7	9
Інтегрований показник фінансового стану	7,17		8,98		8,88		9,21		7,89		-
Рейтинг фінансового стану	A		A		A		A		A		-

Додаток Д

Бухгалтерські проводки обліку основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Переведено основний засіб до груп вибуття основних засобів за чистою вартістю реалізації (без ПДВ)	286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»	10 «Основні засоби»
Списано знос реалізованих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
Відображено суму перевищення залишкової вартості об'єкта над його чистою вартістю	949 «Інші витрати операційної діяльності»	10 «Основні засоби»
Відображено дохід від реалізації основних засобів	36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» 37 "Розрахунки з різними дебіторами"	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»
Списано основних засіб з балансу	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»
Списано на фінансовий результат суму перевищення залишкової вартості об'єкта	791 «Результат операційної діяльності»	949 «Інші витрати операційної діяльності»
Списано на фінансовий результат дохід від реалізації об'єкта	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»	791 «Результат операційної діяльності»
Списано на фінансовий результат собівартість основних засобів	791 «Результат операційної діяльності»	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»
Списано знос переданих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
Відображено залишкову вартість переданих основних засобів	976 «Списання необоротних активів»	10 «Основні засоби»
Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	976 «Списання необоротних активів»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
Відображено знос переданих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»

Додаток Е

Додаток до інвентаризаційного опису основних засобів

I. Інформація про придатність об'єкта основних засобів

Назва об'єкта	Дата введення в експлуатацію	Строк корисного використання, рік	Первісна вартість, грн	Залишкова вартість, грн	Придатність до використання об'єкта	Подальше використання потребує (ремонт, поліпшення, ліквідації)
1	2	3	4	5	6	7
Сівалка	01.02.2023	10	16200	12600	Придатний	Поліпшення

II. Інформація про можливі втрати (ризик) основних засобів

Примітки	Вид ризику	Справедлива вартість, грн	Проведення ремонту, грн.	Проведення поліпшення, грн.	Можлива сума відшкодування (дорогоцінні метали та ін.)	Сума можливих втрат	Пропозиції (уцінка, можливість відновлення)
8	9	10	11	12	13	14 (5-10+11+12-13)	15
-	Втрати	8600	1200	-	-	5200	Уцінка

Додаток Ж

Документообіг про рух основних засобів

Найменування господарської операції	Зміст роботи з документами (вихідні данні)	Строк виконання	Виконавиць	Отримувач
Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів				
1. Приймання об'єкту	1.1. Підготовка технічної документації	За 3 раб. Дні до дати приймання	Відділ який передає об'єкт	Приймальна комісія
	1.2. Складання та підписання документа	В день приймання	Приймальна комісія	Бухгалтерія
	1.3. Перевірка та підписання документа	Протягом 1 робочого дня після приймання	Бухгалтерія	Директор
	1.4. Затвердження документа	Протягом трьох робочих днів після приймання	Директор	Бухгалтерія
	1.5. Відображення даних в регістрах бухгалтерського обліку	Протягом одного робочого дня після надходження документації	Бухгалтерія	
2. Внутрішнє переміщення	2.1. Складання та підписання документа:			
	- 1й примірник	В день приймання передачі	Відділ який передає об'єкт	Бухгалтерія
	- 2й примірник	В день приймання передачі	Відділ який передає об'єкт	Відділ одержувач
	2.2. Перевірка та відображення даних у регістрах бухгалтерського обліку	Протягом 1-го робочого дня після надходження	Бухгалтерія	
3. Безоплатна передача	3.1 Складання документа в 2х примірниках	За 3 робочі дні до дати приймання - передачі	Відділ який передає об'єкт	Бухгалтерія
	3.2. Перевірка та підписання документа	Протягом 1-го робочого дня з дати надходження	Бухгалтерія	Директор
	3.3. Затвердження документа	Протягом двох робочих днів	Директор	Відділ який передає об'єкт
	3.4. Підписання документа одержувачем	В день приймання передачі	Відділ який передає об'єкт	Бухгалтерія
	3.5. Відображення даних в регістрах бухгалтерського обліку	Протягом 1-го робочого дня з дати надходження	Бухгалтерія	
4. Продаж	4.1. Складання документа в трьох примірниках	За 3 робочі дні до дати приймання - передачі	Відділ який передає об'єкт	Бухгалтерія
	4.2. Перевірка та підписання документа	Протягом 1-го робочого дня з дати надходження	Бухгалтерія	Директор
	4.3. Затвердження документа	Протягом двох робочих днів	Директор	Відділ який передає об'єкт
	4.4. Підписання документа	В день приймання - передачі	Відділ який передає об'єкт	Бухгалтерія
	4.5. Відображення даних в регістрах бухгалтерського обліку	Протягом першого робочого дня після надходження	Бухгалтерія	

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів СТОВ «ТРОПІК», тис. грн.

Показник	2 018р.	2 019р.	2 020р.	2 021р.	2 022р.	2022 р. у % до 2018 р.
Вартість основних засобів на початок року	3319,0	3439,0	3901,0	6353,0	9346,0	281,59
Надійшло за рік	120,0	462,0	2452,0	2993,0	470,0	391,67
Вибуло за рік	13	17	63	84	109	838,5
Вартість основних засобів на кінець року	3439,0	3901,0	6353,0	9346,0	9816,0	285,43
Нараховано амортизації за рік	120,0	-1762,0	518,0	640,0	933,0	777,50
Знос основних засобів: а) на початок року	3319,0	3439,0	1677,0	2195,0	2835,0	85,42
б) на кінець року	1445,0	1677,0	2195,0	2835,0	3768,0	260,76
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	120,00	462,00	2452,00	2993,00	470,00	391,67
Темп зростання (зниження), %	103,62	113,43	162,86	147,11	105,03	101,36
Темп приросту (зменшення), %	3,62	13,43	62,86	47,11	5,03	138,95
Коефіцієнт оновлення, %	3,49	11,84	38,60	32,02	4,79	137,24
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	28,66	8,44	2,59	3,12	20,89	72,89
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Період обороту, років	28,16	12,08	9,90	12,26	10,27	36,47
Коефіцієнт зносу, %:						53,71
а) на початок року	56,46	51,24	42,99	34,55	30,33	
б) на кінець року	43,54	48,76	56,27	44,62	40,32	92,60
Коефіцієнт придатності, %:						
а) на початок року	0,00	0,00	57,01	65,45	69,67	-
б) на кінець року	56,46	51,24	43,73	55,38	59,68	105,70

Додаток 3

Місце аналізу в системі обліково-аналітичного забезпечення основних засобів

